

Nsamu Wumboti wusonika
Yowani
MAMBU MA NZAMBI AYI MBANGI
YI NZAMBI

¹ Va thonono, Diambu dikibela, Diambu diba va kimosi ayi Nzambi ayi Diambu diawu Nzambi.

² Diambu diba va thonono va kimosi ayi Nzambi.

³ Bima bioso bivangimina mu diawu, kuisi ko kima kikambu vangu mu kambu diawu mu bibioso bikivangulu. ⁴ Mu diawu muba Luzingu. Luzingu beni luba kiezila ki batu. ⁵ Kiezila kilembo kienzuka mu tombi vayi tombi kisia kisudika ko.

⁶ Vaba Mutu wumosi wutumu kuidi Nzambi, dizina diandi Yowani. ⁷ Wuyiza mu telama kimbangi ; mu telama kimbangi mu diambu di kiezila muingi batu boso bawilukila mu niandi. ⁸ Niandi veka kasia ba kiezila ko, vayi, niandi wuyiza kaka mu telama kimbangi mu diambu di kiezila.

⁹ Kiezila ki kiedika kiawu kioki kiyiza va ntoto, kioki kieti kienzulanga batu boso. ¹⁰ Niandi diambu diyiza va ntoto ayi ntoto wuvangu mu niandi vayi ntoto wusia kunzaba ko. ¹¹ Niandi wuyiza ku tsi'andi vayi basi tsi'andi basia kuntambula ko.

¹² Vayi kuidi batu boso bantambula, niandi wuba vana lulendo lukitukila bana ba Nzambi ; bobo bawilukila mu dizina diandi. ¹³ Bika sia ti bana beni mu menga voti mu luzolo lu nsuni babutukila, voti mu luzolo lu mutu vayi babutu mu luzolo lu Nzambi.

¹⁴ Diambu dikituka nsuni ayi diyiza zinga va khatitsik'eto. Beto tumona nkembo andi ; banga nkembo wu Muana wumosi kaka wowo wuba kuidi Tata. Nkembo beni wuba wuwala mu nlemvo ayi mu kiedika.

¹⁵ Yowani wuntelimina kimbangi bu katuba mu yamikina :

—Talanu mutu wawu, niandi ndiyolukila mu thangu ndilukamba : mutu wowo wunkuiza ku manima mama wundutidi munneni, bila niandi wutuama kukibela ayi minu.

¹⁶ Mu diambu di fuluka ku nlemvo andi, beto boso tutambula lusakumunu va mbata lusakumunu. ¹⁷ Bila Moyize niandi wuvana Mina vayi Yesu Klisto niandi wunata nlemvo ayi kiedika. ¹⁸ Kadi mutu kamuenieti Nzambi ko vayi Muan'andi wumosi kaka widi va ndambu yi Tata, niandi wunzabikisidi.

ZITSONGOLO ZITHETI AYI ZIPHASI ZITHETI

Kimbangi ki Yowani Mbotiki

(Matayi 3.1-12 ; Malako 1.2-8 ; Luka 3.15-17)

¹⁹ Vava vadi kimbangi ki Yowani mu thangu Bayuda baba ku Yelusalemi bafidisa zinganga Nzambi ayi Balevi muingi banyuvula : “ngeyo widi nani e ?”

²⁰ Buna wuba kamba kiedika mu kambu memata :

—Minu ndisi ama Klisto ko*.

²¹ Babuela kunyuvula :

* **1:20** 1.20 Minkanda minkaka misonama Klisto va buangu ki Mesiya. Vayi bika ntangi kasudika ti Klisto kidi mu Kingeleki bosu Mesiya mu ki ebelewo. Klisto ayi Mesiya babeki tsundu yimosi : wusobolo kuidi Nzambi.

—Vayi buna widi nani e ? Widi Eli ?

Wuba vutudila :

—Ndisi ama Eli ko !

Bawu babuela kunyuvula :

—Widi mbikudi e ?

Wuba vutudila :

—Nana.

²² Buna babuela kunyuvula diaka :

—Vayi widi nani e ? Wutukamba muingi tubaka buvanina mvutu kuidi bobo batutumini. Mbi wuntuba mu diambu di ngeyo veka e ?

²³ Buna wuba kamba :

—Minu ndidi mbembo yi mutu wowo wulembo yamikina mu dikanga : luludika nzila yi Pfumu banga bu bikudila mbikudi Ezayi.

²⁴ Batu Bobo bafidusu baba mu dikabu di Bafalisi ; ²⁵ banyuvula :

—Enati wisi Klisto ko voti Eli ko, voti mbikudi ko vayi buna bila mbi wulembo botikila e ?

²⁶ Yowani wuba vutudila :

—Minu ndilembo lubotikila mu nlangu, vayi va khatitsik'eno vadi mutu wumosi wulukambulu zaba, ²⁷ mutu wowo wunkuiza ku manima mama, ndisi fuana ko mu nianguna minsinga mi zisapatu ziandi.

²⁸ Mambu mama ku Betani maviokila, buala buidi va disimu di nzadi Yolidani, kuna Yowani kaba botikilanga batu.

Yesu niandi Muana dimeme di Nzambi

²⁹ Mu lumbu kilanda, Yowani wumona Yesu wunkuiza kuidi niandi, buna wutuba :

—Tala, Muana dimemi di Nzambi wumbotulanga masumu ma nza. ³⁰ Niandi mutu wowo ndiluyolukila bu ndilukamba ti : “Mutu wowo wunkuiza ku manima mama wundutidi munneni

bila niandi wutuama kukibela ayi minu.” ³¹ Minu ndisia tuama kunzaba ko, vayi mu diambu kaz-abakana kuidi Iseli diawu minu ndilembo botikila mu nlangu.

³² Yowani wutelama kimbangi bu katuba :

—Ndimona Pheve yitotukila ku Diyilu banga dibembe, yivuanda va niandi. ³³ Kuidi minu, ndisi kunzaba ko ; vayi mutu wowo wuthuma mu kuiza botika mu nlangu niandi wukhamba : “Va mutu wowo wela mona Pheve yikulukidi va niandi ayi yivuendi va niandi ; buna niandi mutu wela botikila mu Pheve Yinlongo.” ³⁴ Buna minu ndimona ayi nditelama kimbangi ti mutu wawu niandi muana Nzambi.

³⁵ Diaka mu lumbu kilanda, Yowani wuba diaka vana ayi minlonguki miandi miodi. ³⁶ Mu thangu kamona Yesu wumviokila vana buna wutuba :

—Tala, Muana dimemi di Nzambi.

³⁷ Minlonguki mi miodi minwa bu katuba, buna milandakana Yesu.

³⁸ Yesu bu kabaluka wuba mona balembu nlandakana. Diawu kaba yuvudila :

—A mbi luntomba e ?

Bamvutudila :

—Labi bu dinsundula Nlongi, kuevi wukala e ?

³⁹ Wuba kamba :

—Yizanu ayi malumona.

Bayenda ayi bamona va kaba nkalanga. Bakala yandi mu lumbu kina ; yiba nduka-nduka thangu yi nya yi masika.

⁴⁰ Andele, khomba yi Simoni Piela, wuba wumosi mu minlonguki beni miodi miomi miwa mambu ma Yowani ayi milandakana Yesu.

⁴¹ Ku nzimunina, niandi wuyenda bata theti khomb'andi Simoni, wunkamba :

—Beto tumueningi Mesiya Tsundu Mesiya Klisto.

⁴² Buna wunnata kuidi Yesu. Yesu bu kantala, buna wunkamba :

—Ngeyo widi Simoni, muana Zonasi. Ngeyo wela tedolongo Sefasi. Tsundu Sefasi “Ditadi”.

⁴³ Mu lumbu kilanda, Yesu wukana kuenda ku Ngalili. Wumona Filipi ayi wunkamba :

—Wundandakana ! ⁴⁴ Filipi wuba muisi Bete-sayida, divula dimosi ayi Andele ayi Piela. ⁴⁵ Filipi wuyenda tala Natanayeli ayi wunkamba :

—Beto tumueningi mutu wowo Moyize kayolukila mu Mina ayi wowo mimbikudi miyolukila, dizina diandi Yesu, muana zozefu muisi Nazaleti.

⁴⁶ Natanayeli wunkamba :

—Buna ku Nazaleti kulenda kuandi totukila diambu dimboti e ?

Filipi wumvutudila :

—Yiza ayi mona.

⁴⁷ Yesu wumona Natanayeli wulembo yizi ku kaba, buna wutuba :

—Tala muisi Iseli wukiedika, mu niandi mukambulu mayuya.

⁴⁸ Natanayeli wunyuvula :

—Kuevi wunzabidi e ?

Yesu wumvutudila :

—Tuamina Filipi kiza kambi, bu vuendingi kuna tsi nti wu figi, minu ndimueningi.

⁴⁹ Buna Natanayeli wunkamba :

—Nlongi, ngeyo widi Muana Nzambi, widi ntinu wu Iseli.

⁵⁰ Yesu wumvutudila :

—Ngeyo wilukidi bu ndikembi ti ndimueningi bu vuendingi ku tsi nti wu figi e? Wela mona mambu manneni viokila mama. ⁵¹ Buna wubuela kamba :

—Bukiedika ndikulukamba, luela mona Diyilu dizibukidi ayi zimbasi zi Nzambi ziela maka ayi kuluka va muana mutu.

2

Kumu kitheti

¹ Mu lumbu kintatu, nyengo wu makuela wuba ku Kana mu tsi Ngalili. Ngudi Yesu yiba kuna.

² Yesu ayi minlonguki miandi mamvawu batumususu ku nyengo beni wu makuela.

³ Vayi zimbukila vinu kimeni. Buna ngudi Yesu yiyiza kunkamba :

—Basiedi diaka ayi vinu ko.

⁴ Yesu wumvutudila :

—A nketo, mambu mbi tuidi beto yaku e? Thangu'ama yifueni ko.

⁵ Buna ngudi andi wukamba bisadi ti :

—Luvanga mambu moso ka kuiza lukambi.

⁶ Mimvungu minsambanu miba vana mu diambu di lundilanga nlangu, mitulu vana boso bubela kifu ki Bayuda mu kukivedisanga*. Mvungu wumosi wulenda kota nduka-nduka khatitsika yi dingungulu di nlangu. ⁷ Buna Yesu wukamba bisadi :

—Wesanu nlangu mu mimvungu.

Buna bawesa mimvungu beni nate vana ntu.

* **2:6** 2.6 Kukivedisanga : Bayuda baba kifu ki kukivedisanga tuamina badia, bu balembo dia ayi bu bamanisini dia. Nlangu wu kukivedisila wuba lundulungu mu mimvungu.

⁸ Yesu wubuela kuba kamba diaka :

—Buabu bonganu fioti ayi lunata fiawu kuidi nkulutu wu nyengo.

Bawu bannatina kiawu.

⁹ Nkulutu wu nyengo bu babimba nlangu wukituka vinu, kasia zaba ko kuevi kuba vinu beni Vayi bisadi biteka nlangu bizaba. Buna nkulutu wu nyengo wutumisa mu nsualu dibakala diodi dikuela ¹⁰ ayi wunkamba :

—Woso kuandi mutu weta tuama kabudila batu vinu kimboti ; bosu ku nzimunina wunkabulanga vinu kidekuka, batu bu bameni nua bufuana. Vayi ngeyo kimboti kiawu lundidingi nate thangu yayi.

¹¹ Kiaki kiawu kumu kitheti mu bikumu bivanga Yesu ; kiawu kivangimina ku Kana mu tsi yi Ngalili. Kuna kamonisa nkembo'andi ayi minlonguki miandi minwilukila.

¹² Momo bu mavioka, Yesu wuyenda ku Kafalinawumi va kimosi ayi ngudi andi, ayi bakhomba bandi ayi minlonguki miandi. Ndambu bilumbu kaka bavuandila kuna.

Yesu mu nzo Nzambi

(Matayi 21.12-17; Malako 11.15-17; Luka 19.45-46)

¹³ Pasika buna yeka nduka, Yesu wuyenda ku Yelusalemi. ¹⁴ Wumona muna luphangu lu nzo Nzambi minsumbisi mi zingombi, mi mamemi ayi mi mabembi ayi minsienzi mi zimbongo buna mimvuendi. ¹⁵ Buna wubonga minsinga, wuvanga kikoti. Buna wukuka batu bosu ku luphangu lu Nzo Nzambi ayi mamemi ayi zingombi, wuloza zimbongo zi minsienzi va tsi ayi

wusengubula zimeza. ¹⁶ Bosi, wubaluka kuidi minsumbisi mi mabembi, wuba kamba :

—Botulanu bima biobi vava ! Lubika kitula nzo yi dise diama dizandu !

¹⁷ Minlonguki miandi mitebuka moyo ti busonama :

A Nzambi, luzolo luidi yama mu diambu di nzo'aku luawu luela kuphondisa.

¹⁸ Bayuda bamvutudila :

—A kumu mbi wulenda vanga mu kutumonisa ti bukiedika lulendo luidiyaku luvangila mambu moso momo e ?

¹⁹ Yesu wuba kamba :

—Tiolumunanu Nzo Nzambi yayi, ndiela kuyitungila mu bilumbu bitatu.

²⁰ Buna Bayuda batuba :

—Mu makumaya ayi mimvu minsambanu nzo Nzambi yayi yitungulu vayi ngeyo mu bilumbu bitatu kuandi fueti buela kuyitungila ?

²¹ Vayi niandi wuyolukila nzo Nzambi yi nitu andi.

²² Yesu bu kafuluka mu bafua, minlonguki miandi mitebuka moyo ti wutuba buawu. Buna miwilukila masonuku ayi mambu momo matuba Yesu.

²³ Mu thangu Yesu kaba ku Yelusalemi mu nyengo wu Pasika, batu bawombo bamona bikumu biobi kavanga ayi bawilukila mu dizina diandi. ²⁴ Vayi yesu kasi kubasila diana ko bila wuzaba batu boso. ²⁵ Bila kasia ba mfunu ko muingi mutu wunkaka katelama kimbangi mu diambu di mutu wunkaka bila niandi veka wuzaba mambu madi mu mutu.

3

Yesu ayi Nikodemi

¹ Vaba mutu wumosi mu Bafalisi dizina diandi Nikodemi, wuba pfumu yimosi yi Bayuda. ² Niandi wuyiza bata Yesu va builu ayi wunkamba :

—Labi, tuzebi kueto ti ngeyo widi nlongi wuba kuidi Nzambi bila kuisi ko mutu wulenda vanga bikumu biobi wulembo vangi enati Nzambi kasi yandi va kimosi ko.

³ Yesu wumvutudila :

—Bukiedika ndikukamba, enati mutu kakadi butuka mbutuka yimonabuna kalendi ko mona kipfumu ki Nzambi !

⁴ Nikodemi wuyuvula :

—Buna buevi mutu kalenda butukila mu thangu keka nunu e ? Wulenda buela vutuka diaka mu vumu ki ngudi andi ayi butuka e ?

⁵ Yesu wumvutudila :

—Bukiedika ndikukamba, enati mutu kakadi butuka mu nlangu ayi mu Pheve, kalendi ko kota mu Kipfumu ki Nzambi. ⁶ Kioso kibutuka mu kinsuni kidi kinsuni. Vayi kioso kibutuka mu Pheve kidi kipheve. ⁷ Bika kuaku simina bu ndikembi ti lufueti butuka mbutuka yimona. ⁸ Phemo yimvevumukanga koso ku yitidi ayi ngeyo weti wanga biyoko, vayi wukadi zaba kuevi wubedi ayi kuevi wulembo yendi. Buawu bobo buididi kuidi woso mutu wubutuka mu Pheve.

⁹ Nikodemi wunyuvula :

—Buevi mambu momo malenda vangiminina e ?

¹⁰ Yesu wumvutudila :

—Ngeyo widi nlongi wu Iseli vayi wukadi zaba mambu mama e ? ¹¹ Bukiedika ndikukamba : beto tuntubanga mambu tuzebi ; tunteliminanga kimbangi mu mambu tumona, vayi beno lutambuilanga ko kimbangi kieto. ¹² Enati ndiluyolukidi mambu ma ntoto vayi lukadi wilukila buna buevilulenda wilukila enati ndiluyolukidi mambu ma Diyilu e ? ¹³ Kuisi ko mutu wukuma ku Diyilu, botula kaka Mutu wukulumuka va ntoto bu kaba ku Diyilu : Muana mutu niandi kaka wukuma ku diyilu.

¹⁴ Boso bu nangikina Moyize nioka mu dikanga, buawu bobo mamvandi Muana Mutu kela nangukulu. ¹⁵ Mu diambu di woso mutu wunkunwilukila kabaka luzingu lukalumani. ¹⁶ Bila Nzambi wuzodila ngolo batu va nza, diawu kavanina Muan'andi wumosi kaka muingi woso mutu wukunwilukila kabika bungana vayi kabaka luzingu lukalumani.

¹⁷ Bila Nzambi kasia fidisa ko Muan'andi va nza mu diambu di sambisa ntoto vayi muingi nza yivuka mu niandi.

¹⁸ Woso wukunwilukila kalendi sambusu ko vayi woso wunkambu wilukila wukisambusulu bila niandi mengi wilukila Muana wumosi kaka wu Nzambi. ¹⁹ Nzengolo nkanu yawu yayi : kiezila kiyiza va nza vayi batu baluta kuawu zola tombi viokila kiezila bila mavanga mawu maba mambimbi. ²⁰ Bila woso mutu wumvanga mambu mambimbi kazolanga ko kiezila ayi kalendi kuiza kuidi kiezila ko tala mavanga mandi mambimbi medi monika. ²¹ Vayi woso mutu wunsadilanga kiedika, wunkuizanga ku

kiezila mu diambudi mavanga mandi mamonika ti malembo vangimina mu Nzambi.

Yesu ayi Yowani Mbotiki

²² Momo bu mavioka, Yesu ayi minlonguki miandi, bayenda vuanda ndambu bilumbu mu Yuda. Kuna kaba botikilanga. ²³ Yowani mamvandi buna wulembo botikila ku Enoni yifikimini ayi Salimi bila nlangu wuwombo wuba kuna ; batu bayiza ayi babotoko. ²⁴ Bila buna Yowani kakotosolo ko mu nloko. ²⁵ Ziphaka zibua va khatitsika minlonguki mi Yowani ayi nyuda wumosi, mu diambu di vedila. ²⁶ Buna bayenda kuidi Yowani ayi bankamba :

—Labi, mutu wowo bedingi yaku kuna disimu di Yolidani, wowo teliminingi kimbangi, tala niandi mamvandi wulembo botika ayi batu bosobalembo yendi kuidi niandi.

²⁷ Yowani wuba vutudila :

—Mutu kalendi tambula kima ko enati kasi kukitambula ko bu kiba ku diyilu. ²⁸ Beno veka lulembo thelimina kimbangi bu ndituba ti : minu ndisi'ama Klisto ko vayi minu ndifidusu ku ntual'andi. ²⁹ Nketo wukuelo vuiwulu kuidi bakala dinkuedidi. Vayi nkundi wu bakalakuedidi wuntelamanga va ndambu ayi wunkunwanga weti monanga khini mu wanga mbembo yi bakala dikuedidi. Khini yoyo yidi mu minu, yidukidi. ³⁰ Bufueni niandi kaluta zangama vayi minu ndikuluka.

³¹ Mutu wowo wuba ku Diyilu lutidi batu bosoboso. Vayi mutu wowo wutotukila va ntoto, widi muisi ntoto ; ayi wuntubanga banga muisi ntoto. Mutu wowo wuba ku Diyilu lutidi batu

boso. ³² Niandi wunteliminanga kimbangi mu mambu momo kamona ayi momo kawa vayi kadi mutu kakadi wilukila kimbangi kiandi. ³³ Woso mutu wukikinina kimbangi kiandi, buna wunwilukila ti Nzambi wid wukiedika. ³⁴ Bila mutu wowo Nzambi katuma, weta tuba mambu ma Nzambi bila Nzambi wumvananga Pheve mu kambu teza. ³⁵ Dise dinzolanga Muana ayi wutula bima bioso mu mioko miandi. ³⁶ Woso mutu wunwilukilanga Muana beki luzingu lukalumani vayi wosowunkambu wilukila Muana kalendi baka ko luzingu lukalumani. Vayi nganziyi Nzambi yidi va niandi.

4

Yesu ayi nketo wu muisi Samali

¹ Yesu bu kazaba ti Bafalisi bawa ti wukitula ayi wubotika minlonguki miwombo vioka Yowani, ² muaki niandi veka Yesu kasia botika mutu ko vayi minlongukimiandi kaka miba botikanga batu ; ³ buna wukatuka mu Yuda, wuvutuka ku Ngalili.

⁴ Kafueta kaka viokila va Samali. ⁵ Buna wutula va divula dimosi di Samali bantedilanga Sikali, difikimini ayi nsitu wu Yakobi wowo kavana muan'andi Zozefi. ⁶ Kuna kuba dibulu di nlangu di Yakobi. Yiba nduka-nduka midi, Yesu wuvuanda mu nkuefu wu dibulu bila phokongo yi nzietolo yiba yandi. ⁷ Zimbukila nketo wumosi wu muisi Samali wuyiza ku teka nlangu, Yesu wunkamba :
—Wuphana nlangu wunua !

⁸ Minlonguki miandi miyenda ku divula ku sumba bidia.

⁹ Vayi nketo beni wunkamba :

—Buna buevi ngeyo widi Nyuda wufueta kundombila nlangu wu nua minu nketo wu muisi Samali e ? Bila Bayuda ayi basi Samali baba wiz-ananga ko.

¹⁰ Yesu wumvutudila :

—Enati zebi dikaba di Nzambi ayi mutu wulombidi nlangu wu nua ; nganu ngeyo wunlombidi nlangu wu nua ayi niandi wuveni nlangu wu luzingu.

¹¹ Nketo wumvutudila :

—A Tata, wusi ko kadi kima kitekila nlangu, ayi dibulu thipula didi. Buna kuevi wulenda bakila nlangu beni wu luzingu e ? ¹² Nkulu'eto Yakobi wutuvana dibulu diadi, niandi veka wunua nlangu wu dibulu diadi va kimosi ayi bana bandi ayi bibulu biandi. Buna wumbanzila ti ngeyo lutidi nkulu eto Yakobi mu buneni e ?

¹³ Yesu wumvutudila :

—Woso kuandi mutu wela nua nlangu wawu wela buela mona phuila ; ¹⁴ vayi woso mutu wela nua nlangu wowo ndiela kumvana kalendi buela mona phuila ko. Bila nlangu wowondiela kumvana wela kituka mu niandi nto yinkumba nate mu luzingu lukalumani.

¹⁵ Buna nketo beni wunkamba :

—A Tata, wuphana nlangu beni muingi ndibika buela monanga phuilaayi muingi ndibika buela kuiza tekanga nlangu vava !

¹⁶ Yesu wunkamba :

—Yenda tedi bakala diaku mbila, buna wiza yandi vava.

¹⁷ Nketo wumvutudila :

—Ndisi wukuela ko.

Yesu wunkamba :

—Buiedika kuandi tubidi ti wisi wukuela ko.
¹⁸ Bila babakala batanu baba yaku. Diodi didi yaku buabu kasi'andibakala diaku ko. Mambu momo tubidi madi makiedika.

¹⁹ Nketo wumvutudila :

—A tata, mbueni ti widi mbikudi. ²⁰ Bakulu beto basambila va mongo wawu vayi beno lueta tuba ti ku Yelusalemi kaka kuawu bafueti sambidilanga.

²¹ Yesu wumvutudila :

—Nketo, wunguilukila ; thangu yeka kuiza yoyi luela sambidila Tata bika va mongo wawu ayi bika ku Yelusalemi. ²² Beno lunsambilanga ma lukambulu zaba. Vayi beto tuzebi ma tuetasambila, bila phulusu yitotukila kuidi Bayuda. ²³ Vayi thangu yeka nduka kuiza, ayi yifueni yoyo minsambidi mikiedika miela sambilanga Tata mu Pheve ayi mu kiedika, bila Tatawuntombanga bobo bankunsambidilanga mu phila yoyo. ²⁴ Nzambi niandi Pheve, buna bufueni bobo bakunsambila bafueti kunsambidila mu Pheve ayi mu kiedika.

²⁵ Nketo wunkamba :

—Nzebi ti Mesiya mutu beta tedila Klisto wela kuiza, bu kela kuiza. Buna kela kuiza buna wela kutu sudikisa mambu moso.

²⁶ Yesu wumvutudila :

—Minu wawu wunyoluka yaku.

²⁷ Muna thangu yina, minlonguki miandi mivutuka, misimina bu miyiza kumbata wulembo solula ayi nketo wu muisi Samali. Muaki kadi mutu wumosi kasia kunyuvula ko ti: “mbi wulembo nyuvulanga e?” Bila “mbi wulembo soludilanga yandi e?”

28 Vana vawu nketo wutumbu bika mvungu'andi, wuvutuka nsualu ku divula ayi wukamba batu :

29 –Yizanu, lutala mutu wukhembu mambu moso momo ndivanga. Niandi ko Klisto e ?

30 Diawu batu batotuka mu divula ayi bayenda ku kaba.

31 Mu thangu yina, minlonguki miandi mintatimisa bu minkamba :

–Labi, dia !

32 Vayi Yesu wuba vutudila :

–Minu bidia bidi yama biobi beno lukambulu zaba.

33 Minlonguki miyuvasana bawu na bawu :

–Buna mutu wunnatiningi bidia e ?

34 Yesu wuba kamba :

–Vanga luzolo lu mutu wuthuma ayi manisa kisalu kiandi biawu bidia biama. 35 Beno lutubanga ko ti : zingonda ziya zisiedi buna thangu yi tota bidia mu zitsola yifueni e ? Vayi tala minu ndikulukamba ti : luvumbula meso meno, lutala zitsola, makundi mameni yela. 36 Mvedi wu makundi wuntambulanga mfutu andi ayi wunkupikanga mu diambudi luzingu lukalumani muingi nkuni ayi mvedi bamona khini va kimosi. 37 Bila vava vamonikini tsundu yi nongo yayi : “Wunkaka niandi wunkunanga ; wunkaka niandi wumvelanga”. 38 Ndilutuma luenda vedi makundi mu tsola yi lukambu kueno sala, batu bankaka bawu basala vayi beno luvela makundi ma kisalu kiawu.

39 Mu divula dina, basi Samali bawombo bawulukila Yesu mu diambu di kimbangi kitelama nketo wuna bu katuba ti : “wukhembingi mambu

moso momo ndivanga.” ⁴⁰ Thangu basi Samali bayiza vaba Yesu, banleba kateka kala yawu. Bilumbu biodi kavuandila yawu. ⁴¹ Buna batu bawombo bankaka bawilukila mu diambu di mambu mandi ⁴² ayi bakamba nketo beni ti :

—Buabu beto tuwilukidi, bika sia ti mu diambu di mambu maku wutukembangivayi mu diambu di beto veka tunwilu. Tuzebi bukiedika kuandi ti niandi Mvulusi wu nza.

*Kumu kimmuadi ku Ngalili
(Matayi 8.5-13 ; Luka 7.1-10)*

⁴³ Bilumbu biodi biobi bu bivioka, Yesu wubotuka kuna, wuyenda ku Ngalili. ⁴⁴ Bila niandi veka Yesu wutelama kimbangi, bu kakamba ti : Mbikudi kasi nzitusu mu yandi tsi ko. ⁴⁵ Bu katula ku Ngalili, basi Ngalili banyakula bu bamona bikumu biobi kavanga ku Yelusalemi mu thangu nyengo bila bawu mamvawu baba kuendanga ku nyengo.

⁴⁶ Wuvutukila ku Kana, mu tsi Ngalili, kuna kakitudila nlangu vinu. Vayi kuba Pfumu yimosi yi leta, muisi Kafalinawumi, wuba ayi muan'andi wubakala wuba kimbevo ⁴⁷ Bu kawa ti Yesu wubotukidi mu tsi Yuda ; buabu widi mu tsi Ngalili, buna wuyiza kunleba mu diambu kiza belusa muan'andi wubakala wuba nduka mu fua.

⁴⁸ Yesu wunkamba :

—Enati lukadi mona bidimbu ayi bikumu buna lulendi wilukila ko e ?

⁴⁹ Pfumu beni wunleba :

—Pfumu, tuenda nsualu tuamina muan'ama ka-fua !

⁵⁰ Yesu wumvutudila :

—Yenda kuaku, muan'aku wulembo zingi !

Mutu wuwilukila mambu mankamba Yesu, ayi, wuyenda kuandi.

⁵¹ Buna wukidi mu nzila, bisadi biandi biyiza kundengana, binkamba ti : “muan'aku wulembo zingi.”

⁵² Wuba yuvula kani thangu mbi muan'andi kamonina mbote. Bamvutudila :

–Zinzangala zimeni kibedi zono va thangu yitheti ku manima midi.

⁵³ Dise dizaba ti yawu yina thangu Yesu kankambila ti: “Muan'aku wulembo zingi” Buna mutu beni va kimosi ayi batu bosu baba mvuandanga ku nzo'andi bawilukila.

⁵⁴ Kioki kumu kimmuadi kivanga Yesu bu kaba mu tsi Yuda mu kuenda ku Ngalili.

MINU AYI KAMBU KU MINU

5

Yesu wubelusa mbevo ku Yelusalemi

¹ Momo bu mavioka, kuyiza ba nyengo wu bayuda, Yesu wuyenda ku Yelusalemi. ² Va ndambu muelo phaka yi mamemi, vaba buindi kimosi ki nlangu kiba mintanda mintanu mi makunzi. Dizina di buindi beni mu ki Ebelewo Betezata. ³ Mu makunzi beni muleka bambevo bawombo : baphofo, batu babantiudikanga ayi batu baba binama bibela. [Baba vingilanga nlangu wunukuka. ⁴ Bila zithangu zinkaka mbasi yi Pfumu yiba kulukanga mu buindiayi nikunanga nlangu. Woso wuba mutu wutheti mu kukiloza mu buindi, nlangubu wunikunu, niandi wumbeluka bosu buididi kimbevo kiandi*.]

* **5:4** 5.4 Mambu madi [] masi ko mu minkanda minkaka.

⁵ Vaba mbevo yimosi yibedila mu makumatatu ayi nana di mimvu.

⁶ Yesu bu kammona buna kalambididi vana, ayi bu kazaba ti mutu beni wubedila kimbevo kiandi tona thama ; buna wunyuvula :

—Tidi beluka e ?

⁷ Mbevo yimvutuddila :

—Tata, ndisi ko mutu wukutsadisa mu vika kuthibula mu buindi nlangu bu wunikunu. Bila mu thangu minu ndinkuiza buna wunkaka wuntibukanga tuamina minu.

⁸ Buna Yesu wunkamba :

—Telama, bonga khual'aku ayi diata.

⁹ Vana vawu, mutu wubeluka. Wubonga khual'andi, wutona diata.

Vayi lumbu beni kiba ki saba†. ¹⁰ Bayuda bakamba mutu wowo wubeluka ti :

—Buabu kidi lumbu ki saba, mina mieti kandika mu nata khuala !

¹¹ Vayi mutu beni wuba vutudila :

—Mutu wowo wumbelusidi, niandi wukhembingi ti “bonga khual'aku ayi diata !”

¹² Banyuvula :

—Nani mutu wowo wukhembingi ti : “bonga khual'aku ayi diata e ?”

¹³ Vayi mutu wowo wubeluka kasia zaba ko mutu wowo wumbelusa. Bila Yesu wukifielukumukinina mu nkangu wu batu wuba vana.

¹⁴ Mambu momo bu mavioka, Yesu wudengana mutu beni mu Nzo Nzambi, wunkamba :

† **5:9** 5.9 Lumbu ... ki saba : kuidi Bayuda kiawu lumbu kilumingu. Kadi kisalu kimosi basia ba ko minsua mu sala mu lumbu kina ki saba. Tala Matayi 12.1.

—Tala, buabu belukidi. Vayi, kadi buela vola masumu tala wedi builu malutidi biva.

¹⁵ Buna mutu beni wuyenda ayi wukamba Bayuda ti Yesu niandi wumbelusidingi.

Dise ayi Muana

¹⁶ Mu diambu diodi Bayuda bayamisa Yesu bila wuvanga mambu momo mu lumbu ki saba.

¹⁷ Vayi yesu wuba vutudila :

—Dise diama dilembo sadi nate buabu, diawu minu mamvama ndilembo sadi !

¹⁸ Mu diambu di mambu momo, Bayuda baluta buela tomba kumvonda ; bika sia ti mu diambu kambundulanga lumbu ki saba vayi mu diambu kankambanganga diaka ti Nzambi niandi Dise diandi ayi weta kukidedikisanga banga Nzambi. ¹⁹ Vayi Yesu wuba vutudila :

—Bukiedika ndikulukamba ti Muana kalendi vanga diambu mu niandi veka ko. Wumvanganga kaka moso mambu kamona kuidi dise diandi. Moso mambu mamvanganga Tata mawu Muana keti vanga. ²⁰ Bila Tata wunzolanga Muana,

wunkumonisanga mambu mosomomo keti vanga niandi veka ; wela kummonisa mavanga malutiditola ayi mama muingi lulembo kasiminanga. ²¹ Bila banga Tata bu keti fulukisanga bafua ayi keti kuba vananga luzingu, buawu bobo muana keti vanina luzingu kuidi woso wukatidi.

²² Niandi veka Tata kasambisanga mutu ko vayi wuyekula tsambusulu yoso mu mioko mi Muana

²³ mu diambu batu bosobosobakinzika Muana banga bobo beta kinzikila Tata. Woso mutu wunkambu kinzikanga Muana, buna kakinzikanga ko Dise diodi dintuma.

²⁴ Bukiedika ndikulukamba ti woso mutu wu wa mambu mama ayiwunwilukila mutu wowo wuthuma buna niandi beki luzingu lukalumania-ayi kalendi sambusu ko, bila wukatukidi mu lufua ayi wuyizidi ku luzingu. ²⁵ Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti thangu yeka kuiza, ayi yifueni, yoyi bafua bela wila mbembo yi Muana Nzambi ayi bobo bela kuyiwa bawu bela zinga.

²⁶ Bila banga Tata bu kabakidi luzingu mu niandi veka, buawu bobo kavanina Muana mu baka luzingu mu niandi veka. ²⁷ Sumbu kadi ti Muana Mutu, buna wumvana lulendo lu sambisila.

²⁸ Bikanu kueno simina mu diambu diodi ; bila thangu yeka kuiza, yoyi babo bobo badi mu biziami bela wila mbembo andi ; ²⁹ bela totuka. Babo bavanga mamboti bela fuluka mu diambu di tambulaluzingu vayi bobo bavanga mambu mambimbi bela fuluka mu diambu di tambula thumbudulu. ³⁰ Minu ndilendi vanga kadi diambu dimosi ko mu minu veka. Ndiyeti sambisa boso buididi mambu momo ndieti wa ayi tsambusulu'ama yidi yisonga. Bila nditombanga ko luzolo luama vayi nditombanga luzolo lu mutu wowo wuthuma.

Bimbangi mu diambu di Yesu

³¹ —Enati minu veka ndikukiteliminanga kimbangi buna kimbangi kiamakisi ki kiedika ko.

³² Vayi vadi mutu wunkaka wukuthelimina kimbangi ayi nzebi ti kimbangi kiandi, mu diambu diama, kidi ki kiedika. ³³ Beno lutuma batu kuidi Yowani ayi niandi wutelimina kiedika kimbangi. ³⁴ Vayi minu, ndisi ko mfunu telomono

kimbangi kuidi mutu vayithubidi bobo muingi luvuka. ³⁵ Yowani wuba muinda wunlema ayi wunlezama, ayi, beno luzola monakhini mu ndambu thangu kaka mu kiezila kiandi. ³⁶ Vayi kimbangi kidi yama kiviokidi munneni ayi kimbangi ki Yowani. Bila mavanga maphana Tata mu dukisa, mawu ndieta vanga ayi mawu meta telama kimbangi mu minu ti Tata wuthuma. ³⁷ Tata, mutu wowo wuthuma, niandi veka wutelama kimbangi mu diambudiana. Vayi luwilu ko mbembo'andi andi lumueni ko zizi kiandi ³⁸ ayi mambu mandi masi ko mu beno, bila mutu wowo katuma benolukadi kueno kunwilukila. ³⁹ Beno lueti fiongunina masonoko ila lueta banzila ti mu mawu lubakidi luzingu lukalumani ayi masonoko beni mawu meta telama kimbangi mu diambu diama. ⁴⁰ Ayi lumengi kueno kuiza kuidi minu muingi lutambula luzingu.

⁴¹ Nditombanga ko nkembo wowo wumbanga kuidi batu. ⁴² Muaki minu ndiluzebi ti luisi ko luzolo mu Nzambi. ⁴³ Minu ndiyiza mu dizina di Dise diama ayi lumengi kuthambula. Enati mutu wunkaka wizidi mu dizina diandi veka buna niandi luntambulanga. ⁴⁴ Buevi lulenda wilukila, beno lueti tombanga nkembo mu beno yi beno ayi lutombanga ko nkembo wumbanga kuidi Nzambi e ?

⁴⁵ Bikanu kueno banza ti minu ndiela kulufunda kuidi Tata vayi vadimutu wela kulufunda kuidi Tata, Moyize, mutu wowo beno lusila diana. ⁴⁶ Bila enati lueta wilukila Moyize, nganu lueta kunguilukila ; bila niandi wusonika mu diambu diama. ⁴⁷ Enati lukadi wilukila mambu kasonika,

buna buevi lulenda wilukila mambu momo ndintuba e ?

6

Yesu wudikila mili tanu yi babakala

(Matayi 14.13-21 ; Malako 6.30-44 ; Luka 9.10-17)

¹ Mambu momo bu mavioka, Yesu wusabuka ku disimu dinkaka di mbu wu Ngalili, wubeta tedila diaka mbu wu Tibeliadi. ² Nkangu wu batu wunlandakana bila batu bamona bikumu ki kavanga mu bambevo. ³ Yesu wumaka ku mongo ; kuna kavuanda ayi minlonguki miandi. ⁴ Muaki Pasika, nyengo wu Bayuda, wuba nduka.

⁵ Yesu bu kazungisa thalu mu zindambu zioso ; wumona nkangu wu batu weti kuiza ku kaba, wuyuvula Filipi ti :

—Filipi, kuevi tufueti sumbila mapha muingi batu baba badia e ?

⁶ Wutula bobo mu kummeka kuandi bila niandi veka wuzaba diambu mbi keka vanga.

⁷ Filipi wumvutudila :

—A mueni Nlongi : mapha makua tulenda sumbila mu zikhama zizole zi denali*, malenda fuana muingi kadika mutu kabaka tini e ?

⁸ Nlonguki wumosi mu minlonguki miandi, Andele khomba yi Simoni Piela wunkamba :

⁹ —Muana ditoko dimosi didi vava beki mapha matanu ayi zimbizi zizole zinlangu. Vayi mbi binsundula mu diambu di nkangu wu batu baba e ?

* **6:7** 6.7 Zikhama zizole zi denali : zidedikini mu mfutu wu kisadi kimosi mu tezo ki nana di zingonda.

10 Yesu wukamba :

—Luvuandisa batu boso.

Biti biwombo biba va buangu beni. Babakala bavuanda. Baba nduka-nduka mili tanu. ¹¹ Yesu wubonga mapha beni, wuvutula matondo, wuk-abudila batu bobo bavuanda. Wuba vana zimbizi boso bu bela luzolo luawu. ¹² Bu bamana yukuta, Yesu wukamba minlonguki miandi :

—Buabu, lukubika bitini biobi bisiadidi muingi ka diambu ko tini kimosi kibika bungana.

¹³ Bakubika bitini beni ; bawesa kumi ayi bipani bodi mu bitini bisiadidila mu mapha matanu momo batu badia.

¹⁴ Batu bu bamona kumu kioki Yesu kavanga ; buna bakamba ti :

—Bukiedika kuandi ti mutu wowo niandi mbikudi wowo wufueti kuiza va nza !

¹⁵ Yesu bu kazaba ti batidi kuiza ayi kunkitula ntinu mu kingolo ; buna wuyenda diaka niandi veka ku mongo.

*Yesu wudiatila va mbata nlangu
(Matayi 14.22-27 ; Malako 6.45-52)*

¹⁶ Mu thangu masika, minlonguki miandi minengumuka ku mbi, ¹⁷ mikuma mu nlungu ayi miyenda ku Kafalinawumi ku disimu dinkaka di mbu. Buisi buna buyididi vayi Yesu katudidi ko ku baba. ¹⁸ Vuka kingolo ki muphepi kitona ayi mbu wunikuka ngolo. ¹⁹ Bu bavuila mu tezo nanga ki kilometele bitanu voti bisambanu, Yesu wulembo diatila va mbata nlangu ayi wufikama vaba nlungu. Tsisi yingolo yiba buila. ²⁰ Vayi Yesu wuba kamba :

—Bikanu kueno mona tsisi bila minu kuandi !

21 Bazola ku nkotisa mu nlungu, vayi muna thangu beni kaka bazimbukila nlungu wusesa va disimu, va buangu kioki baba kuenda.

Yesu niandi dipha dimvananga luzingu

22 Mu lumbu kilanda, nkangu wu batu wowo wusiala ku disimu di dinkaka di mbu, bu wumona ti vasia ba ko nlungu wunkaka botula kaka wowo minlonguki miandi mikuma ayi bu wumona ti Yesu kasia kuma ko mu nlungu banga minlonguki miandi, vayi minlonguki miandi miyenda miawu veka. 23 Vayi minlungu minkaka miba ku Tibeliasi miyiza sesa va ndambu vovo badila mapha, Pfumu bu kamana vutula matondo. 24 Diawu nkangu bu wumona ti Yesu ayi minlonguki miandi basia ba vana ko, buna bakuma mu minlungu ayi bayenda ku Kafalinawumi mu kuenda tombi Yesu.

25 Bu bammona ku disimu dinkaka di mbu, banyuvula :

—Labi, thangu mbi wizidingi kuaku e ?

26 Yesu wuba vutudila :

—Bukiedika ndikulukamba ti : lulembo thombila bika sia ti mu diambu bu lumueni bikumu vayi mu diambu ludidi mapha ayi luyukutidi.

27 Lusala, bika sia ti mu diambu di bidia bieta bola vayi lusala mu diambu di bidia biobi binzingilanga nate mu luzingu lukalumani, biobi Muana mutu kela kuluvana bila niandi Nzambi Dise katula dimbu.

28 Bawu banyuvula :

—Buna mbi tuvanga muingi tuvanga mavanga ma Nzambi e ?

29 Yesu wuba vutudila :

—Mavanga ma Nzambi mawu mama : wilukila mutu wowo kafidisa.

³⁰ Buna banyuvudila :

—Kumu mbi ngeyo tidi vanga muingi beto tuki-mona ayi tuwilukila e ? Mbi wukuiza vangi e ?

³¹ Bakulu beto badia mana† mu dikanga banga bu busonimina : *Wuba vana mapha maba ku Diyilu.*

³² Yesu wuba kamba :

—Bukiedika ndikulukamba : bikanu banza ti Moyize niandi wuluvana diphadiodi diba ku Diyilu ; yayi Siama niandi wuluveni dimpa di kiedika diodi diba ku Diyilu. ³³ Mutu wowo wuba ku diyilu niandi dipha di Nzambi ayi niandi wumvananga luzingu va ntoto.

³⁴ Bankamba :

—Pfumu, wutuvananga dimpa beni mu zithangu zioso.

³⁵ Yesu wuba vutudila :

—Minu ndidi dipha dimvananga luzingu. Woso mutu wunkuiza kuidi minu kalendi buela monanga nzala ko. Woso mutu wukunguilukila kalendi buela monanga phuila ko. ³⁶ Vayi ndilukembi ti beno lumbueni yayi lumengi kueno wilukila. ³⁷ Batu boso baphana Tata bela kuiza kuidi minu. Ndilendi ko loza woso mutu wunkuiza kuidi minu. ³⁸ Bila minu bu ndiba ku diyilu ndisia kuiza ko mu diambu di vanga luzolo luama yayi mu diambu di vanga luzolo lu mutu wowo wuthuma. ³⁹ Vayi luzolo lu mutu wowo wuthuma luawu lualu : ndibika zimbisakadi mutu wumosi mu batu boso bobo

† **6:31** 6.31 Mana : maba mapha momo Nzambi kavana bana ba Iseli mu ntangu basabukadikanga bu batotuka mu tsi yi Ezipite.

kaphana vayi ndibafulukisa mu lumbu ki tsuka.
⁴⁰ Luzolo lu Siana luawu lualu : woso mutu wummona Muana ayi wukunwilukila kabaka luzingu lukalumani ayi minu ndiela kumfulukisa mu lumbu ki tsuka.

⁴¹ Bayuda baniunguta mu diambu diandi bila niandi wutuba ti “minu ndidi dipha diba ku Diyilu.” ⁴² Buna bawu batuba :

Niandi ko Yesu Muana Zefu e ? Keti tuzebi siandi ayi nguandi e ? Buna buevi kalenda tubila ti ku Diyilu kaba e ?

⁴³ Vayi Yesu wuba vutudila :

—Bikanu kueno miunguta mu beno na beno !

⁴⁴ Bila mutu kalendi kuiza kuidi minu ko enati Dise diodi dithuma kasikuntuta ko ayi minu ndiela kumfulukisa mu lumbu kitsuka. ⁴⁵ Bila mimbikudi misonika : Babo, Nzambi wela kuba longa. Diawu woso mutu wuwa Tata ayi wulongu kuidi niandi, wela kuiza kuidi minu.

⁴⁶ Bila kuisi ko mutu wumona Tata vayi mutu wowo kaka wubakuidi Nzambi ; niandi kaka wumona Tata. ⁴⁷ Bukiedika bukiedika ndikulukamba ti woso kuandi mutu wilukidi, niandi wela baka luzingu lukalumani.

⁴⁸ Minu ndidi dipha dimvananga luzingu.

⁴⁹ Bakulu beno badia mana mu dikanga vayi bafua.

⁵⁰ Vayi tala diawu diadi dipha diba ku Diyilu mu diambu di woso wukudidia kabika fua.
⁵¹ Minu ndidi dipha dimvananga luzingu. Dipha beni ku Diyilu diba. Woso mutu wukudidia wela zinga mu zithangu zikazimani. Dipha diodi ndiela

vanayawu nitu ama‡. Yawu ndiela vana mu diambu di luzingu lu nza.

⁵² Bayuda bafindana bawu na bawu zimpaka, batuba :

—Buna buevi mutu wowo kalenda kutuvanina nitu'andi muingi tuyidia e ?

⁵³ Yesu wuba kamba :

—Bukiedika ndikulukamba : enati lukadi dia nitu yi Muana Mutu ayi enati lukadi nua menga mandi, buna lulendi baka ko luzingu mu beno veka. ⁵⁴ Bila woso mutu wela dia nitu'ama ayi wela nua menga mama, wela baka luzingu lukalumani ayi ndiela kumfulukisa mu lumbu ki tsuka. ⁵⁵ Bila nitu'ama biawu bidia bikiedika, menga mama mawu nduinu yi kiedika. ⁵⁶ Woso wela dia nitu'ama ayi wela nua menga mama wela ba mu minu ayi minu ndiela ba mu niandi.

⁵⁷ Bu didi ti Tata wuthuma widi moyo ayi minu ndilembo zingi mu diambudi Tata, diawu woso wundia nitu ama wela zinga mu diambu diamu.

⁵⁸ Diawu diadi dipha diba ku Diyilu, disi ko banga diodi didiabakulu beno ayi bafua. Vayi woso wundia dipha diadi wela zinga mu mvu ka mvu.

⁵⁹ Yesu wutuba mambu momo bu kaba longa mu nzo lukutukunu ku Kafalinawumi.

Minlonguki miwombo mitina Yesu

⁶⁰ Bu bamana kunwa, buna bawombo mu minlonguki miandi mikamba :

—A beno, mambu mama ngolo madi. Nani wulenda ku masudika e ?

‡ **6:51** 6.51 Dipha diodi ndiela vanayawu nitu ama : Yesu wutuba bobo bila wuzaba ti wela tambika nitu andi mu diambu di masumu ma batu.

⁶¹ Yesu wuzaba ti minlonguki miandi mini-unguta mu diambu dina, buna wuba kamba :

—A buevi mambu mama malumonisini phasi mu mintima mieno e ? ⁶² Buna enati lumueni Muana Mutu kumini ku katuama ta... ? ⁶³ Pheve yawu yimvananga luzingu. Nitu yisi kadi mfunu ko. Mambu mama ndilukembi mawu Pheve ayi luzingu. ⁶⁴ Vayi bankaka muna luidi bakadi wilukila.

Bila Yesu wukizabila tona vana thonono batu bobo bankambu wilukila ayi wukizabila mutu wowo wela kunsumbisa.

⁶⁵ Yesu wubuela tuba diaka :

—Diawu ndilukambila ti kuisi ko mutu wulenda kuiza kuidi minu, enati Tata kasi kumvana ko diluaku.

⁶⁶ Tona thangu yina, minlonguki miandi miwombo mivutuka, misia buela diata yandi va kimosi ko.

⁶⁷ Buna Yesu wuyuvula kumi bamvuala buadi :

—A buevi, beno mamveno, lutidi kueno kuenda e ?

⁶⁸ Buna Simoni Piela wumvutudila :

—Pfumu, kuidi nani tulenda diaka kuenda e ? Ngeyo widi mambu mamvananga luzingu lukalumani. ⁶⁹ Beto tuwilukidi ayi tuzebi ti ngeyo widi mutu wunlongo wu Nzambi.

⁷⁰ Yesu wuba kamba :

—Keti minu ndilusobula beno kumi bamvuala buadi ? Vayi wumosi mu beno beki pheve yi satana.

⁷¹ Yesu wutubila bobo mu diambu di Yuda Isikalioti, muana Simoni. Bila niandi wuzola kunsumbisa, niandi wuba wumosi mu kumi bamvuala buadi.

7

Yesu wuyenda ku nyedngo wu zinzo zi kapu

¹ Momo bu mavioka, Yesu wudiengila mu Ngalili, kasia zola vuanda mu Yuda ko, bila Byuda batomba ku mvonda. ² Nyengo wu Bayuda, nyengo wu zinzo zi kapu*, wuba nduka.

³ Buna bakhomba bandi zinkamba :

—Katuka vava, yenda ku Yuda muingi minlonguki miaku mimona mavanga momo wulembo vangi. ⁴ Bila kuisi ko mutu wumvanganga diambu mu kinsueki ayi tidi zabakana kuidi batu. Bu wulembo vangi mambu mama, wukimonisa ngeyo veka kuidi batu ba nza.

⁵ Bila bakhomba bandi mamvawu zisia kunwilukila ko. ⁶ Yesu wuba vutudila :

—Thangu'ama yifueni ko vayi beno thangu eno yidi yimbote mu zithangu zioso. ⁷ Nza yilendi ku lulenda ko. Vayi minu yifueti kaka kundenda bu ndieti kuyitelimina kimbangi ti mavanga mandi madi mambimbi. ⁸ Diawu beno yendanu kueno ku nyengo beni. Minu ndisi nkuenda ko ku nyengo beni bila thangu ama yifueni ko.

⁹ Yesu wuvuanda ku Ngalili bu kamana kuba kamba mambu momo.

¹⁰ Bakhomba bandi bu bayenda ku nyengo, niandi mamvandi wuyenda mu kinsueki, mu

* **7:2** 7.2 Nyengo wu zinzo zi kapu : wuba zingilanga nana di bilumbu. Bayuda baba kembilanga wawu ku Yelusalemi mu Thebukulu moyo mu diambu banzingila mu zinzo zikapu mu dikanga bu batotuka mu tsi yi Ezipite. Bayuda babo baba mu zungaki Palesitine baba kuizanga ku Yelusalemi mu thangu wu nyengo beni.

kambu kukimonisa kuidi batu. ¹¹ Bayuda bantomba ku nyengo bu batuba :

—Kuevi kuidi mutu wowo e ?

¹² Maniunguta mawombo mabua mu diambu diandi va khatitsika nkangu wu batu. Batu bankaka batuba ti :

—Mutu wowo widi mutu wumboti.

Vayi batu bankaka batuba ti :

—Nana, batu kalembo vukumuna.

¹³ Vayi kadi mutu kasia baka kibakala ko mu ku nzonzila va meso ma batu, mu diambu di boma baba mona Bayuda.

¹⁴ Nyengo buna weka va khatitsika, Yesu wukota mu Nzo Nzambi ayi wulonga. ¹⁵ Bayuda basimina buwombo ayi batuba :

Buevi mutu wawu kazabidi masonuku bu didi ti niandi kasia longa ko e ?

¹⁶ Yesu wuba vutudila :

—Malongi mama masi mama veka ko vayi malongi ma mutu wowo wuthuma. ¹⁷ Woso tidi kuandi vanga luzolo lu Nzambi buna buedika wela zaba ti malongi ma ndieta longa kuidi Nzambi maba voti mu luzolo luama veka ndieta yolukila. ¹⁸ Mutu wunlonganga mu luzolo luandi veka, wuntombanga wandi nkembo. Vayi mutu wowo wuntombanga nkembo wu mutu wowo wuntuma, buna niandi mutu wukiedika ayi kuisi ko diambu di luvunu mu niandi. ¹⁹ Moyize kasia kuluvana mina ko e ? Vayi kadi mutu mu beno kakinzikanga Mina ko. Buna bila mbi luntomba kuphondila e ?

²⁰ Nkangu wuvutula :

—Pheve yi mbimbi yidi yaku ! Nani tidi kuvonda e ?

²¹ Yesu wuba vutudila :

—Kumu kimosi ndivengi, vayi beno babo lulembo simina. ²² Moyize wuluvana muina wu zenganga nitu yi kibakala, (wusia ba muin'andi ko vayi wuba wu bakulu). Vayi beno lueti zenganga nitu yi kibakala mu lumbu ki saba. ²³ Enati bakala zengusulu nitu yi kibakala mu lumbu ki saba mu diambu di bika bundula muina wu Moyize, buna bila mbi beno lufueti kumfuemina bu ndibelusa mbevo mu lumbu ki saba e ? ²⁴ Diawu bikanu sambisa batu mu thalu yi zizi vayi lusambisa mu tsambusulu yi songa.

²⁵ Basi Yelusalemi bankaka batuba :

—Niandi ko mutu wowo batidi vonda e ? ²⁶ Vayi tala buabu wulembo longi mu kiphuanza vayi bakadi kunkanga kadi diambu dimosi. Mananga bapfumu zimueni ti bukiedika kuandi niandi Klisto e ? ²⁷ Vayi tuzebi mutu wowo ayi tunzebi kuevi kaba vayi Klisto bu kela kuiza, kadi mutu kasi zaba ko kuevi kela ba !

²⁸ Muna nzo Nzambi, Yesu wuyamikina, bu kaba longa :

—Bukiedika luzebi minu ndidi nani ayi kuevi ndiba ! Ndisia kuizila mu luzolo luama veka ko vayi mutu wowo wuthuma niandi wukiedika ; beno luisi kunzaba ko. ²⁹ Minu ndinzebi, bila kuidi niandi ndiba ayi niandi wuthuma.

³⁰ Bazola kumbuila. Vayi kadi mutu kasia nunga ko mu kumbuila, bila thangu andi buna yifueni ko. ³¹ Batu bawombo mu bobo baba mu nkangu banwilukila ayi batuba :

—Klisto bu kela kuiza, wela vanga bikumu biwombo viokila biobi bilembu vangi mutu wawu e ?

³² Bafalisi bawa nkangu wu batu wuniunguta mambu momo mu diambu diandi. Diawu Bafalisi va kimosi ayi bapfumu zi zinganga Nzambi batumaminsungi mi Nzo Nzambi muingi mienda kangi Yesu.

³³ Vayi Yesu wukamba :

—Ndikidi yeno diaka vava mu thangu yikhufi, bosu ndiela vutuka kuidi mutu wuthuma. ³⁴ Buna luela kuthomba vayi lulendi kumbona ko. Koko ndiela ba, beno lulendi kuiza kuna ko.

³⁵ Bayuda bakambasana bawu na bawu :

—Buna kuevi mutu wawu kela kuenda koko tulendi kummonina ko e ? Mananga tidi kuenda kuidi batu bobo bamuangana mu zitsi zi Bangeleki ayi tidi kuenda longi Bangeleki e ? ³⁶ Buna buevi buididi tsundu yi mambu momo katubidi ti : “Luela kuthomba, vayi lulendi kumbona ko ayi koko ndiela ba beno lulendi kuiza kuna ko e ?”

Nlangu wu luzingu

³⁷ Mu lumbu kitsuka ki nyengo, kiawu lumbu kinneni ki nyengo, Yesu wutelama vana ayi wuyamikina :

—Enati mutu phuila kadi buna bika kiza kuidi minu ayi kanua. ³⁸ Banga bu dikisonimina : woso wukunguilukila, minlangu miwombo mi luzingu miela kumba mu niandi. ³⁹ Wutubila bobo mu diambu di Pheve Yinlongo yela tambula batu babo bela kunwilukila. Mu thangu yina batu batambudi ko Pheve bila buna Yesu katambudi ko nkembo.

Batu bavasana mu diambu di Yesu

⁴⁰ Batu bawombo mu nkangu bu bawa mambu momo, batuba :

—Kiedika mutu wawu mbikudi.

⁴¹ Vayi bankaka ti :

—Niandi Klisto.

Bankaka ti :

—Buna Klisto wulenda kuandi totukila mu Ngalili e ? ⁴² Tala, masonoko matubanga ko ti Klisto kafueta totukila mu nkuna Dividi ayi kafueta butukila ku Betelemi, buala bu Davidi e ?

⁴³ —Nkangu wu batu wuvasuka mu diambu diandi. ⁴⁴ Bankaka bazola kumbuila vayi kadi mutu kasia ku mbuidikisa ko.

Bapfumu zi Bayuda zimanga wilukila Yesu

⁴⁵ Minsungi mi Nzo Nzambi mivutuka kuida bapfumu zinganga Nzambi ayi Bafalisi ; bawu baba yuvula :

—Bila mbi luisi kuntuadila ko e ?

⁴⁶ Minsungi mivutula :

—Kuisi ko mutu wumatuama yolukila banga buyolukidi mutu wowo !

⁴⁷ Bafalisi baba yuvula :

—Buna beno mamveno luvunukini e ? ⁴⁸ Vadi mutu wumosi mu bapfumu voti mu Bafalisi wuwilukidi mutu wowo e ? ⁴⁹ Vayi nkangu wu batu bobo bakambulu zaba Mina, widi wusingu !

⁵⁰ Buna mutu wumosi mu bawu, Nikodemi, mutu wowo wuyenda kuida Yesu va builu, wuba kamba :

⁵¹ —A buevi, Mina mieto mieti zengila mutu nkanu mu kambu teka wa mutu beni ayi mu kambu teka zaba mambu mbi kavengi e ?

⁵² Bamvutudila :

—Ayi ngeyo mamvaku widi muisi Ngalili e ? Tanga mu Mina ayi yindula masonoko, buna ma

wumona ti mbikudi kalendi totukila mu Ngalili ko.

[⁵³ Buna kadika mutu wuvutuka ku nzo'andi.

8

Nketo wubuilu mu kitsuza

¹ Yesu wuyenda ku mongo minti mi Olive. ² Vayi mu nsuka-nsuka, Yesu wuvutuka ku Nzo Nzambi. Batu boso bayizaku va kaba ; wuvuanda ayi wuba longa.

³ Minlongi mi mina ayi Bafalisi bannatina nketo wumosi babuila mu kitsuza* ; bantula va ntuala wu batu boso ; ⁴ bankamba :

—Nlongi, nketo wawu bambuila mu thangu kaba vanga kitsuza. ⁵ Mu Mina, Moyize wututuma ti tufueti vonda baketo ba phila yayi mu matadi. Vayi ngeyo, mbi wuntuba e ?

⁶ Banyuvudila kiuvu kioki mu diambu di bamfiela muingi babaka bila kioki bafueti kumfundila.

Vayi Yesu wuyinama, wusonika mu nlemvo va tsi. ⁷ Bu bantantisa mu kunyuvula ; buna niandi wuvumbuka ayi wuba kamba :

—Woso mutu mu beno zebi ti kasi disumu ko, kaba mutu wutheti mu kunzuba ditadi.

⁸ Buesidi yinama, wusonika va tsi. ⁹ Bu bawa bobo, baboso batona tina wumosi wumosi ; tonina kuidi banuna. Yesu wusiala niandi veka va kimosi ayi nketo va ntual'andi. ¹⁰ Buna Yesu wuvumbuka ayi wunkamba :

—A nketo, mimfundi miaku kuevi midi e ? Kadi mutu kasi kubedisa ko e ?

* **8:3** 8.3 Kitsuza : mu tsekudulu yinkaka tulenda tuba ti nketo wawu bambuila mu kippinga.

¹¹ Nketo wumvutudila :

—A tata, kadi mutu.

Buna Yesu wukamba :

—Minu mamvama ndikadi kubedisa, Yenda kuaku vayi kadi buelavola masumu†.]

Yesu niandi kiezila ki nza

¹² Yesu wubuela kuba kamba diaka :

—Minu ndidi kiezila ki nza. Woso mutu wukundandakana kalendi diatila mu tombi ko, vayi wela baka kiezila ki luzingu.

¹³ Buna Bafalisi bankamba :

—Ngeyo veka wulembo kiteliminanga kimbangi, kimbangi kiaku kisi ki kiedika ko !

¹⁴ Vayi Yesu wuba vutudila :

—Kimbangi kiama kidi ki kiedika, ka diambu ko minu veka ndilembo kitelimina kimbangi. Bila minu nzebi kuevi ndiba ayi nzebi kuevi ndinkuenda. Vayi beno luisi zaba ko kueve ndiba ayi kuevi ndinkuenda. ¹⁵ Beno mu kimutu lueta sambisila. Vayi minu ndikadi sambisa kadi mutu wumosi. ¹⁶ Enati minu ndilembo sambisa, buna tsambusulu'ama yidi yi kiedika ; bila ndisi ko minu veka vayi Tata wuthumba widi yama.

¹⁷ Madi Masonama mu Mina mieno ti : kimbangi ki batu buadi kidi ki kiedika. ¹⁸ Minu veka ndilembo kitelimina kimbangi ayi Tata wuthuma wulembo thelimina diaka kimbangi.

¹⁹ Banyuvula :

—Kuevi kuidi Dise diaku e ?

Yesu wuba vutudila :

† **8:11** 8.11 Bibuku bibi tona Yowani 7.53–8.11 bisi ko mu minkanda minkakamikhulu. Minkanda minkaka mitula biawu ku tsuka nsamu wumbote wu Yowani voti vioka Luka 21.38.

—Beno luisi kunzaba ko ayi luisi zaba ko Dise diama ! Enati lunzebi, nganu luzebi Dise diama.

²⁰ Yesu wutubila mambu momo bu kaba longa mu Nzo Nzambi, wutelama va ndambu buangu bantambikilanga makaba. Kadi mutu kasia nunga ko mu kumbuila, bila thangu'andi yifueni ko.

Buna nani Yesu ?

²¹ Yesu wubuela ku bakamba :

—Minu ndieka nkuenda, muaki luela kuthomba ayi luela fuila mu masumu meno. Ku ndinkuenda beno lulendi kuiza kuawu ko.

²² Buna Bayuda bayuvasana :

—Buna wela kukivonda e ? Mananga diawu kalembo tubilanga ti : “Ku ndinkuenda beno lulendi kuiza kuawu ko e ?”

²³ Yesu wuba kamba :

—Beno luidi basi nza vayi minu ndidi muisi diyilu. Beno luidi basi nza yayi, vayi minu ndisi ko muisi nza yayi. ²⁴ Diawu ndilukambidi ti “beno luela fuila mu masumu meno”, bila enati lukadi wilukila ti “Minu ndidi”, buna luela fuila mu masumu meno.

²⁵ Buna banyuvula :

—Ngeyo widi nani e ?

Yesu wuba vutudila :

—Wowo ndieti ku lukambanga mu zithangu zioso. ²⁶ Mawombo madi yama mu tuba mu diambu dieno ayi ma kulusambisila ; vayi mutu wowo wuthuma widi wu kiedika ayi mambu momo ndiwa kuidi niandi mawu ndieta kamba kuidi basi nza.

²⁷ Vayi basia sudika ko ti Yesu wuyolukila bobo mu diambu di Tata.

²⁸ Buna Yesu wuba kamba :

—Bu luela nangika Muana-Mutu, buna bosu luela zaba ti “Minu ndidi” ayi buna luela zaba ti ndivanganga ko kadi diambu dimosi mu minu veka vayi ndilembo tubi mambu momo mandonga Tata. ²⁹ Mutu wowo wuthuma widi yama ; kasia kumbika minu veka ko, bila minu ndieta vanga mu zithangu zioso mambu momo meta kummonisa khini.

³⁰ Bu katuba mambu momo, batu bawombo banwilukila.

Kiphuanza ki kiedika

³¹ Yesu wukamba Bayuda bobo banwilukila ti :

—Enati beno lunkangananga mu mambu mama buna luidi minlonguki miama mu kiedika, ³² luela zaba kiedika ayi kiedika kiela kulukula.

³³ Bamvutudila :

—Beto tuidi mu nkuna Abalahami ayi kadi khumbu tusia beto bavika ba mutu ko ! Buna buevi wuntubila ti : “Luela ba batu ba kiphuanza e ?”

³⁴ Yesu wuba vutudila :

—Bukiedika ndikulukamba ti : Woso mutu wumvanganga masumu, buna niandi mvika wu masumu. ³⁵ Mvika kasi muisi dikanda ko vayi muana, mu zithangu zioso, widi muisi dikanda.

³⁶ Diawu enati Muana wulukudidi, buna lukulu mu kiedika. ³⁷ Nyinga, nzebi ti luidi mu nkuna Abalahami, vayi lutidi kuphonda bila mambu mama masi ko buangu mu beno. ³⁸ Ndilembo lukambi mambu momo minu ndimona bu ndiba kuidi Siana vayi beno lulembo vangi mambu momo luwa kuidi Sieno.

³⁹ Bankamba :

—Abalahami niandi sieto !

Yesu wuba vutudila :

—Enati luidi bana ba Abalahami, nganu lulembo vangi mavanga ma Abalahami. ⁴⁰ Vayi buabu beno lulembo tombi kuphondisa, minu, mutu ndilukembi kiedika kioki ndiwa kuidi Nzambi. Abalahami kasia bu vanga ko. ⁴¹ Beno lulembo vangi mavanga ma sieno.

Bawu bamvutudila :

—Beto tuisi bana ba kindumba ko. Vayi Nzambi niandi khatika Sieto.

⁴² Yesu wuba kamba :

—Enati Nzambi niandi Sieno nganu lueta kunzola, bila mu Nzambi nditotukila ; ayi buabu ndidi vava. Ndisia kuizila ko mu luzolo luama vekavayi niandi wuthuma. ⁴³ Bila mbi lunkambu sudikila mambu ndilembo lukambi e ? Bila lulendi ko wa mambu mama.

⁴⁴ Beno Satana niandi dise dieno ayi lutidi vanga zinzinunu zi dise dieno. Niandi mvondi tona vana thonono ayi kasia zingila ko mu kiedika, bila mu niandi muisi ko kadi kiedika. Mu thangu keta vuna, buna mu ntim'andi mueta ba luvunu bila niandi nkua luvunu ayi dise di luvunu. ⁴⁵ Vayi minu bu ndilembo tubi kiedika, beno lukadi kunguilukila. ⁴⁶ Nani mu beno wulenda kukhamba disumu diodi ndivanga e ? Buna bila mbi lukadi kunguilukila enati ndilembo lukambi kiedika e ? ⁴⁷ Woso mutu Nzambi kavuidi wunwanga mambu ma Nzambi. Beno Nzambi kasi luvua ko, diawu ka luwilanga ko.

⁴⁸ Bayuda bamvutudila :

—Mueni ti bukiedika kuandi tulembo kambanga ti ngeyo widi muisi Samaliayi Pheve yimbimbi yidi yaku.

⁴⁹ Yesu wuba vutudila :

—Nana, minu ndisi'ama Pheve yimbimbi ko. Vayi Dise diama ndieta kinzikavayi beno lulembo kundenzi. ⁵⁰ Minu nditombanga nkembo'ama ko. Vayi vadi mutu wuntombanga wawu ayi weta sambisa.

⁵¹ Bukiedika ndikulukamba : woso mutu wunlundanga mambu mama, kalendi fua ko.

Yesu ayi Abalahami

⁵² Buna byuda bamvutudila :

—Buabu tuzebi ti Pheve yi mbimbi yidi yaku ! Bila Abalahami ayi mimbikudi bamana fua, vayi ngeyo wunkamba ti woso mutu wunlunda mambu maku kalendi fua ko ! ⁵³ Buna ngeyo wumbanza ti ngeyo lutidi mu bunneni. Dise dieto Abalahami, diodi difua voti mimbikudi miomi mimana fua e ? Buevi wulembo kibanzila e ?

⁵⁴ Yesu wuba vutudila :

—Enati minu ndilembo kikembisa minu veka, buna nkembo'ama widi wuphamba. Vayi Dise diama, diodi lulembo tedila Nzambi eno niandi wulembo khembisa. ⁵⁵ Muaki beno luisi kunzaba ko vayi minu ndinzebi. Enati thubidi ti ndisi kunzaba ko, buna ndieka nkua luvunu banga beno. Bayi minu ndinzebi ayi ndieta lunda mambu mandi. ⁵⁶ Dise dieno Abalahami wumona khini bu kayindula ti wulenda mona lumbu kiama ; wumona kiawu ayi wumona khini yiwombo.

⁵⁷ Bayuda bankamba :

—Ngeyo kudukisidi ko makumatanu ma mimvu, vayi buabu wulembo tubi ti wumona Abalahami !

⁵⁸ Yesu wuba vutudila :

—Bukiedika ndikulukamba ti tuamina Abalahami kabutuka, buna minu ndidi.

⁵⁹ Bu katuba mambu momo, batota matadi muingi banzuba yayi Yesu wusuama ayi wutotuka mu nzo Nzambi.

9

Yesu wubelusa phofo

¹ Yesu bu kaba mvioka, wumona mutu wumosi wubutuka phofo. ² Buna minlonguki miandi minyuvula :

—Labi, nani wuvola masumu : mutu wawu voti bambuta bandi muingi kabutuka phofo e ?

³ Yesu wuba vutudila :

—Nana, kadi sia ti niandi wuvola masumu voti zimbota ziandi yayi mu diambu di mavanga ma Nzambi mamonika mu niandi. ⁴ Mfueti vanga mavanga ma mutu wowo wuthuma muini bu wukidi. Buisibuawu yila mutu kalendi buela sala ko. ⁵ Bu ndikidi va nza, minu ndidi kiezila ki nza.

⁶ Bu kamana tuba mambu momo, wulobula madita va tsi, wusoba nyamba mu madita mandi ; wuvinda nyamba beni mu meso ma phofo.

⁷ Buna wunkamba :

—Yenda ayi wukisukula ku buindi ki Silowe (“Silowe” dinsundula “wutumu”).

Phofo beni wuyenda, wukisukula. Wutoma mona bu kaba mvutuka.

⁸ Batu bafikasana yandi ayi batu babo batuama kunzaba ti niandi wubanlombi, bayuvasana :

—A beno ! Niandi ko mutu wowo wubedi vuan-danga ayi wubedi lombanga e ?

⁹ Bankaka batuba ti :

—Niandi !

Bankaka batuba ti :
 —Nana, niandi ko ! Dedakana kuandi badedikini !

Vayi niandi veka wuba kamba :

—Minu kuandi !

¹⁰ Buna bawu banyuvula :

—Vayi buevi buzibukididingi meso maku e ?

¹¹ Wuba kamba :

—Mutu wowo bantedilanga Yesu, niandi sobikisidingi nyamba, vindidi yawu mu meso mama, bosu wukhembu ti yenda kisukula ku buindi ki Silowe. Buna ndiedingi, ndikisukudi ayi mbueningi.

¹² Banyuvula :

—Mutu beni kuevi kadi e ?

Wuba vutudila :

—Ndikadi zaba !

Bafalisi basambisa mutu wuba phofo

¹³ Banata mutu wowo wuba phofo kuidi Bafalisi. ¹⁴ Kiba lumbu ki saba* kioki Yesu kasobikisa nyamba ayi kazibula meso ma phofo. ¹⁵ Bafalisi mamvawu banyuvula buevi meso mandi mazibukila.

Niandi wuba vutudila ti :

—Nyamba katudidingi mu meso mama, ndikisukudingi ayi ndilembo moni !

¹⁶ Ndambu Bafalisi bakamba :

—Mutu wawu kasi ba kuidi Nzambi ko. Bila kakinzikanga ko lumbu ki saba !

Vayi bankaka bavutula :

* **9:14** 9.14 Lumbu ki saba : Kiawu kiba lumbu ki lumingu kuidi Bayuda. Mina miawu miba kandika mu sala ksalu mu lumbu kioki. Tala Yowani 5.9.

—Buna buevi nkua masumu kalenda vangila bikumu banga biobi e ?

Mu bila kioki batu bavasuka. ¹⁷ Babuela yuvula diaka phofo :

—Ngeyo veka, mbi wuntuba mu diambu di mutu wowo e ? Bila meso maku kazibudi.

Wuba vutudila :

—Niandi mbikudi kadi.

¹⁸ Bayuda basia wilukila ko ti niandi wuba phofo ayi basia wilukila ko ti meso mandi maz-ibukidi ; diawu nate batumisa bambuta bandi.

¹⁹ Baba yuvula :

—Bukiedika kuandi ti niawu niandi muan'eno wowo lueti kamba ti wubutuka phofo e ? Vayi buna buevi kalembo monina buabu e ?

²⁰ Zimbuta bandi baba vutudila :

—Tuzebi ti niawu niandi muan'eto, wubutuka phofo. ²¹ Vayi buevi keka monina buabu, diodi tukadi dizaba ayi tukadi zaba nani wunzibudingi meso. Vayi weka wuyunduka, lunyuvula niandi veka bila maka tuba mambu momo madi mu niandi.

²² Zimbuta bandi zitubila mambu momo bila boma zimona Bayuda ; mu diambu di Bayuda bawizana ti woso mutu wela kikinina ti niandi Klisto, buna mutu wowo wela kanduku mu buela kotanga mu nzo yi lukutukunu. ²³ Diawu bambuta bandi zitubila ti : “weka wuyunduka, lunyuvula niandi veka.”

²⁴ Bafalisi batumisa mu khumbu yimmuadi mutu wowo wuba phofo, bankamba :

—Vana nkembo kuidi Nzambi bila beto tuzebi ti mutu wuna widi nkua masumu !

²⁵ Vayi mutu beni wuba vutudila :

—Enati widi nkua masumu, diodi ndisi dizaba ko vayi diambu dimosi kaka nzebi : ndibedi phofo vayi buabu ndilembo moni.

²⁶ Babuela kunyuvula diaka :

—Vayi mbi kasidingi e ? Buevi kazibudidingi meso maku e ?

²⁷ Niandi wuba vutudila :

—A mamveno diaka, keti ndilukembingi mambu moso ! Vayi lumengi kueno wa ! Bila mbi lutididi diaka kuma wila e ? Bati beno mamveno lutidi kituka minlonguki miandi e ?

²⁸ Bamfinga ayi bankamba :

—Ngeyo widi nlonguki andi, vayi beto tuidi minlonguki mi Moyize ! ²⁹ Beto tuzebi ti Nzambi wuy-olukila mu Moyize, vayi mutu wowo, tuisi zaba ko kuevi kaba !

³⁰ Mutu beni wuba vutudila :

—Didi ditsiminanga ! Beno luisi zaba ko kuevi kaba, vayi zibudingi meso mama e. ³¹ Muaki beto tuzebi ti Nzambi kawilanga bankua masumu ko vayi enati mutu weti kinzika Nzambi ayi weta vanga luzolo luandi buna niandi Nzambi keta wila. ³² Bila tuwila ko ti mutu wuzibula meso ma mutu wubutuka phofo. ³³ Enati mutu wowo kasia ba kuidi Nzambi ko nganu kalendi vanga diambu dimosi ko.

³⁴ Bawu bamvutudila :

—Ngeyo wubutukila mu masumu ayi ngeyo weka kutulonga e ?

Bankuka ku nganda.

Baphofo ba kiedika

³⁵ Yesu bu kawa ti bankuka ku nganda ayi bu kambakula, buna wunkamba :

—Wunwilukila mu Muana Mutu e ?

³⁶ Buna mutu beni wumvutudila :

—Tata, mutu beni nani muingi ndiwilukila mu niandi e ?

³⁷ Yesu wunkamba :

—Wummueni, mutu wowo wulembo tubana yaku, niandi.

³⁸ Mutu wumvutudila :

—Pfumu, nguilukidi !

Wumbuongimina.

³⁹ Yesu wunkamba :

—Minu ndiyiza va nza yayi mu diambu di tsambusulu muingi bankambu monanga bamona ayi muingi bobo bammonanga bakituka baphofo.

⁴⁰ Bafalisi bankaka baba yandi bawa mambu momo, banyuvula :

—Buevi, beto mamveto tuidi baphofo e ?

⁴¹ Yesu wuba vutudila :

—Enati luidi baphofo nganu luisi masumu ko. Vayi buabu lulembo tubi ti lulembo moni diawu masumu meno madi kaka yeno !

10

Nsungi wumboti wu mamemi

¹—Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti woso wunkambu kotila va muelo phaka wu mamemi vayi wunkotila ku yilu niandi khatika muivi ayi dovula ! ² Vayi woso wunkotila va muelo buna niandi nsungi.

³ Niandi beti zibudila kuidi nsungi wu luphangu ayi mamemi meta wa mbembo'andi. Wuntelanga mamemi mandi mu mazina mawu ayi wunku-matotulanga ku nganda. ⁴ Bu katotudi mamemi mandi moso ku nganda, weti kuma tuaminina

ku ntuala ayi mamemi meti kunlandakananga bila mazebi mbembo'andi. ⁵ Muaki malendi landakana nzenza ko vayi meta kuntina bila masi zaba ko mbembo yi banzenza.

⁶ Yesu wuba kamba nongo yoyo vayi basia sudika ko mambu momo kaba kuba kamba :

⁷ Yesu wubuela ku bakamba diaka :

—Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti minu muelo phaka wu mamemi. ⁸ Mivi ayi bidovula bawu batu bayiza ku ntual'ama. Vayi mamemi masia kubawila ko. ⁹ Minu ndidi muelo. Woso wunkotila mu munu wela vuka. Niandi wela kota, wela totuka ayi wela baka bidia. ¹⁰ Muivi weta kuiza kaka mu diambu di yiba, vonda ayi bunga. Minu ndiyiza mu diambu di mamemi mabaka luzingu muingi mabaka luawu mu buwombowombo.

¹¹ Minu ndidi Nsungi Wumboti. Nsungi wumboti weta vana luzingu luandi mu diambu di mamemi. ¹² Vayi mutu wowo wumfutungu, kambulu nsungi wumboti, kambulu vua mamemi, niandi mona diemvu dilemvu yizi, wunyekulanga mamemi ayiwuntinanga ; buna diemvu dikumabuilanga ayi dinsasikisanga mamemi. ¹³ Mutu wumfutungu weta tina bila futu keta futu ; kabelanga mamemi mayindu ko.

¹⁴ Minu ndidi nsungi wumbote ; nzebi mamemi mama ayi mamemi mama manzebi. ¹⁵ Sumbu Tata kanzebi ayi minu nzebi Tata. Ndieta vana luzingu luama mu diambu di mamemi. ¹⁶ Minu mbeki mamemi mankaka makambulu mu phaka yayi, mamvawu mfueti ku matuala ayi mela wa mbembo'ama. Buna vela ba nkangu wumosi

ayi nsungi wumosi. ¹⁷ Tata wunzodidi mu diambu diadi: minu ndieti vana luzingu luama muingindibuela lubonga diaka.

¹⁸ Kadi mutu kalendi kuphonda ko vayi minu veka ndieti vana luzingu luama. Bila minu veka mbeki lulendo mu kuluvana ayi mbeki lulendo lu buela kulubonga. Luawu lolo thumunu nditam-bula kuidi Dise diama. ¹⁹ Bayuda babuela vasuka diaka mu diambu di mambu momo. ²⁰ Bawombo mu bawu batuba :

—Pheve yimbimbi yidi yandi ayi kilawu kadi. Bila mbi lufueta kunwila e ?

²¹ Vayi bankaka mu bawu batuba :

—Mutu widi Pheve yimbimbi kalendi tuba mambu momo ko. Pheve yimbimbi yilenda kuandi zibula meso ma phofo e ?

Yesu widi Muana Nzambi voti mvuezi.

²² Yiba thangu nyengo wu mbiekolo Nzo Nzambi, ku Yelusalemithangu yi kiozi kingolo, ²³ Yesu wudiata mu Nzo Nzambi, ku ndambu buangu baba ntedilanga : makunzi ma Solomo.

²⁴ Bayuda banzungidila, banyuvula :

—Nate thangu mbi fueta lembo tutudilanga mintima mu yilu e ? Enati bukiedika ngeyo widi Klisto, wutukambi !

²⁵ Yesu wuba vutudila :

—Ndilukamba buawu vayi lumanga kueno wilukila. Mavanga momo ndieti vanga mu dizina di dise diama mawu meti kuthelimina kimbangi. ²⁶ Vayi beno lukadi wilukila bila luisi mamemi mama ko banga kuandi bu ndilukamba.

²⁷ Mamemi mama manwanga mbembo'ama ayi minu ndimazezi, meta kundandakana.

²⁸ Minu ndieta kumavana luzingu lukalumani ayi malendi fua ko. Kuisi ko mutu wulenda kumazona mu mioko miama. ²⁹ Bila Dise diama diodi diphana mawu, viatukidi babo. Kuisi ko mutu wulenda kumazona mu mioko mi Dise diama. ³⁰ Minu ayi Tata tuidi mutu wumosi.

³¹ Bayuda batota diaka matadi muingi banzuba.

³² Yesu wuba vutudila :

—Minu ndilumonisa mavanga mawombo mamboti maba kuidi Dise diama. Mu diambu di mavanga mbi momo lutidi kunzubila matadi e ?

³³ Bayuda bamvutudila :

—Tukadi kuzuba matadi mu diambu di mavanga mamboti vayi mu diambu wulembo vuezi Nzambi ayi ngeyo widi mutu kaka vayi wulembo tubi ti widi Nzambi.

³⁴ Yesu wuba vutudila :

—Mu mina mieno musia sonama ko : *Minu thubidi ti beno luidi zinzambi e ?*

³⁵ Enati niandi wuntedila batu bawa mambu ma Nzambi “zinzambi” ayi masonama malendi vunzu ko, ³⁶ buna bila mbi lulembo tubila kuidi mutu wukitulu nlongo kuidi Tata ayi mutu wowo kafidisa va nza ti wulembo vuezi Nzambi e ? Bila thubidingi ti “minu ndidi Muana Nzambi e ?” ³⁷ Enati ndikadi vanga mavanga ma Dise diama, buna bikanu kueno kunguila. ³⁸ Vayi enati ndilembo mavangi, bu lukambu kueno kunguila, vayi bika luwilukila mavanga muingi luzaba ayi luwilukila ti Tata widi mu minu ayi minu ndidi mu niandi.

³⁹ Batomba diaka mu kunkanga, vayi wutina mu mioko miawu ⁴⁰ ayi wuyenda diaka kuna disimu di Yolidani va buangu kioki Yowani katonina botikila ; wuvuanda kuna.

⁴¹ Batu bawombo bayiza kuidi niandi ayi batuba :

—Yowani kasia vanga kadi kumu kimosi ko, vayi mambu mamu matuba Yowani mu diambu di mutu wawu madi makiedika.

⁴² Kuna buangu beni batu bawombo banwilukila.

11

Mfuilu yi Lazale

¹ Vaba mutu wumosi wuba mbevo, dizina diandi Lazale*. Niandi wuba muisi Betani, buala buba mvuandanga Maliya ayi khomb'andi Malata.

² Maliya, niandi nketo wudukudila Pfumu Yesu malasi ma tsudi mu malu ayi wufiona mawu mu zitsuki ziandi. Lazale wuba kimbevo, wuba khomba yi bakala yi Maliya. ³ Buna bakhomba bandi babaketo zituma mutu kuidi Yesu mu kunkamba :

—Pfumu, tala mutu wowo weta zola wulembo bedi.

⁴ Vayi Yesu bu kawa bobo, wutuba :

—Kimbevo kioki kilendi kumvonda ko, vayi kidi mu diambu di nkembo wu Nzambi muingi Muana Nzambi kakemboso mu kimbevo kioki.

⁵ Muaki Yesu wuzola buwombo Malata, khomb'andi yi nketo ayi Lazale. ⁶ Vayi bu kawa ti Lazale wulembo bedi, wubuela vuanda bilumbu bodi va buangu kioki kaba. ⁷ Bosi wukamba minlonguki miandi :

—Tuvutukanu ku Yuda.

* **11:1** 11.1 Lazale : Minsekudi minkaka misonika Lazalo va buangu ki Lazale.

⁸ Vayi minlonguki miandi minkamba :

—A Labi, keti ndambu kuandi yi bilumbu biv-iokidi, Bayuda bazola kuzuba matadi vayi buabu tidi kuaku buela vutuka ku Yuda !

⁹ Yesu wuba vutudila :

—Muisi ko kumi zithangu zizole mu muini e ? Enati mutu dieti va muini kalendi bumina thutu ko bila wulembo moni kiezila ki nza. ¹⁰ Vayi enati mutu wulembo diati va builu, buna maka bumina thutu, kiezila kisi ko mu niandi.

¹¹ Bu kamanisa tuba mambu momo, buna wubuela diaka :

—Nkundi eto lazale wulembo leki tulu vayi ndiedi mu kuenda nkotula.

¹² Minlonguki mimvutudila :

—Pfumu, enati lekidi tulu buna wela beluka.

¹³ Muaki Yesu wuyolukila lufua luandi vayi bawu babanzila ti Yesu wuyolukila tulu toto tun-lekongo. ¹⁴ Buna Yesu wuba sudikisa ti :

—Lazale fuidi. ¹⁵ Vayi khini ndimmona mu diambu dieno bu ndikambu ba vawu muingi luwilukila. Vayi tuendano buabu ku kadi.

¹⁶ Tona mutu wowo baba ntedilanga Didime†, wukamba bakhomba bandi minlonguki :

—Tuendano kuna mu diambu beto mamveto tufua yandi va kimosi.

¹⁷ Yesu bu katula, wuyenda bata buna Lazale weka bilumbu biya ku tsi ntoto. ¹⁸ Betani diba divula difikama ayi Yelusalemi, nduka-nduka bik-ilometele bitatu, ¹⁹ ayi Bayuda bawombo bayiza kuidi Malata ayi Maliya mu kuba bomba mu di-ambu di khomb'awu wu bakala.

† **11:16** 11.16 Didime : dinsundula diphasa.

Mfulukulu ayi luzingu

²⁰ Malata bu kawa ti Yesu lembu yizi, wuyenda kundengana vayi Maiya wuba wuvuanda ku nzo.

²¹ Malata wukamba Yesu :

—Pfumu, enati wubedi vava nganu khomb'ama kasi fua ko. ²² Vayi buabu nzebi kuama ti dioso kuandi diambu di wela lomba kuidi Nzambi, Nzambi wela kuvana diawu.

²³ Yesu wunkamba :

—Khomb'aku wela fuluka.

²⁴ Malata wumvutudila :

—Nzebi ti wela fuluka mu lumbu kitsuka, batu bu bela fuluka.

²⁵ Vayi yesu wunkamba :

—Minu ndidi mfulukulu ayi luzingu. Woso wukunguilukila, ka diambu ko wufua, wela zinga.

²⁶ Woso wunzinga ayi wukunguilukila kalendi fua nkutu ko. Wilukidi mawu e ?

²⁷ Malata wumvutudila :

—Nyinga Pfumu, minu nguilukidi ti ngeyo Klisto, Muana Nzambi, wunkuiza va nza.

²⁸ Bu kamana tuba mambu momo, Malata wuyenda tela mu kinsueki Maliya, khomb'andi yinketo, mu kunkamba :

—Maliya, Nlongi wizidingi, ngeyo kantela !

²⁹ Maliya bu katumbu wa Malata ; wutelama mu nsualu ayi wuyenda kuidi Yesu. ³⁰ Muaki buna Yesu kakikotidi ko mu buala, wuba kaka va buangu kioki Malata kayiza kundenginina.

³¹ Bayuda bobo baba ayi Maliya mu nzo ayi bobo baba kumbomba, bu bamona ti Maliya wutumbu telama mu nsualu ayi wutotuka, buna banlandakana bila babanizla ti wedi ku biziami ku dila.

³² Vayi Maliya wutula vaba Yesu, bu kammona buna wubua va malu mandi ayi wunkamba :

—Pfumu, enati wubedi vava nganu khomb'ama kasi fua ko !

³³ Yesu bu kamona ti Maliya wulembo didi va kimosi ayi bayuda bobo babayandi, buna kiadi kingolo kimbuila mu ntima.

³⁴ Buna wuyuvula :

—Kuevi luntudidi e ? Bamvutudila :

—Pfumu Yiza tadi.

³⁵ Yesu wudila.

³⁶ Bayuda batuba :

—A beno..., Tala phila yikanzodila !

³⁷ Vayi bankaka mu bawu batuba :

—Mutu wawu niandi wuzibula meso ma phofu, nganu kasi vanga ko diambumuingi mutu wawu kabika fua e ?

Yesu wufulukisa Lazale

³⁸ Yesu wuluta buela mona kiadi kiwombo mu ntima. Wuyenda ku biziame. Ziami beni kiba kisokolo mu ditadi. Va muelo vawu batula ditadi dinneni.

³⁹ Yesu wuba kamba :

—Botulanu ditadi diodi. Malata, khomba yi mutu wufua, wunkamba :

—Pfumu, weka kuiza tsudi bila kiaki kiekala lumbu kinya tona kazikulu.

⁴⁰ Yesu wunkamba :

—Ndisi kukambanga ko ti mawumona nkembo wu Nzambi enati wilukidi e ?

⁴¹ Babotula ditadi. Yesu wuvumbula meso mandi ku diyilu, wutuba :

—Tata, ndivutudidi matondo bila wukunguilanga. ⁴² Nzebi ti weta kunguila mu zithangu

zioso, vayi enati ndintubila bobo mu diambu di nkangu wawu wunzungididi muingi bakikinina ti ngeyo wuthuma.

⁴³ Bu kamana tuba mambu momo, Yesu wuyamikina mau mbembo yingolo :

—Lazale, totuka !

⁴⁴ Mutu wufua wutotuka, wuzingu bitendi-bitendi bi minledi mu mioko ayimu malu ; zizi kiandi kifuku ku tsi nledi.

Yesu wuba kamba :

—Lunnianguna, lumbika kenda kuandi.

Bayendila Yesu manenga

(Matayi 26.1-6 ; Malako 14.1-2 ; Luka 22.1-2)

⁴⁵ Bawombo mu Bayuda bobo bayiza kuidi Maliya, bu bamona mambu momo mavanga Yesu, banwilukila. ⁴⁶ Vayi bankaka mu bawu bayenda bata Bafalisi ayi baba kamba mamomo mavanga Yesu.

⁴⁷ Buna bapfumu zi zinganga Nzambi ayi Bafalisi bakutakana mu lukutukunu lunneni ayi bakamba :

—Mbi tufueti vanga e? Bila mutu wawu wulembo vangi bikumu biwombo. ⁴⁸ Beto kumbika ti kalembo kavanganga bobo, buna batu babo mabanwilukila. Buna basi Loma bela kuiza, bela tulula nzu'eto Nzambi ayi tsi eto.

⁴⁹ Vayi wumosi mu bawu, dizina diandi Kayife, niandi wuba pfumu yi zinganga Nzambi mu mvu beni, wuba kamba :

—A buna lusi zaba kadi kiasa ko e? ⁵⁰ Luisi zaba ko ti bulutidi mboti mutu wumosi kafua mu diambu di batu boso ayi tsi yoso yibika bungu !

⁵¹ Kasia tuba mambu momo mu luzolo luandi veka ko. Vayi bu kaba pfumu yi zinganga Nzambi

mu mvu beni, buna wubikula ti Yesu kafueta fua mu diambu di tsi andi. ⁵² Bika sia ti mu diambu di tsi kaka, vayi mu diambu di kutikisabana babo ba Nzambi bamana sasakana muingi bakituka mutu wumosi.

⁵³ Tona lumbu kina, bawizana va kimosi mu diambu bamvondisa. ⁵⁴ Diawu, Yesu kasi buela kukimonikisa ko va meso ma bayuda. Wubotuka kuna, wuyenda ku zunga kifikimini ayi dikanga, ku divulgibeti tedilanga Efalayimi. Wuvuanda kuna ayi minlonguki miandi.

⁵⁵ Pasika yi Bayuda yifikama batu bawombo baba mu mala bayenda ku Yeluzalemi tuamina Pasika yiba mu diambu di bakivedisa. ⁵⁶ Batomba Yesu. Ayi bu baba mu Nzo Nzambi bayuvasana bawu na bawu :

—Buevi lumbanza e ? Lummuena ti kalendi kuiza ko ku nyengo e ? ⁵⁷ Bapfumu zi zinganga Nzambi ayi Bafalisi bavana lutumunu muidi batu ti woso kuandi wunzaba kuidi Yesu, buna kafueta samuna muingi bankanga.

12

Badukudila Yesu malasi (Matayi 26.6-13 ; Malako 14.3-9)

¹ Bilumbu bisambanu bisiala muingi nyengo Pasika wuba, Yesu wuyenda ku Betani kuba Lazale mutu wowo kafulukisa. ² Banlambila ndikulu yinneri. Malata wuba tudila bidia va meza ; Lazale mamvandi wuba wumosi mu bawu bavuanda yandi va meza.

³ Maliya wubonga ndambu yi lita yi malasi, makambu sobukusu, mathalumavangulu mu nale wudukula mawu mu malu ma Yesu, wufiona

malu mandi muzitsuki ziandi. Nzo yoso yimana wala tsudi malasi.

⁴ Wumosi mu minlonguki miandi, Yuda Isikali-oti wukana kumvakula, wutuba : ⁵ –Bila mbi kadi kuandi sumbisa malasi beni mu zikhama zitatu zi denali*, bosi yeka vana zimbongo beni kuidi minsukami e ?

⁶ Wutubila bobo bika sia mu diambu di kabela minsukami mayinduvayi wutubila bobo bila wuba muivi, niandi wuba lundanga kesi ya zimbongo ayi wuba yibanga zimbongo ziozi ziba tulungu muna.

⁷ Yesu wutuba :

–Lumbika, bila lundidi mawu mu diambu di lumbu ki nzikulu'ama. ⁸ Bila minsukami midi yeno mu zithangu zioso va kimosi vayi beno lulendi kalanga yama mu zithangu zioso ko !

⁹ Nkangu wunneni mu bayuda bazaba ti Yesu widi kuna, buna bayiza kuna, bika sia ti mu-diambu di tala Yesu kaka vayi muingi bamona Lazale mutu wowo Yesu kafulukisa. ¹⁰ Buna bap-fumu zi zinganga Nzambi zikutakana mu diambu di vondisa Lazale. ¹¹ Bila mu diambu diandi Bayuda bawombo batina ayi bawilukila Yesu.

*Yesu wutambulu mu nkembo ku Yelusalemi
(Matayi 21.1-11 ; Malako 11.1-11 ; Luka 19.29-40)*

¹² Lumbu kilanda, nkangu wu batu wuyiza ku nyengo bu wuwa ti Yesuwulembo yizi ku Yelusalemi ; ¹³ buna babonga mandalala ayi

* **12:5** 12.5 Zikhama zitatu zi denali : zidedikini mu mfutu wu kisadi mu tezo ki mvu wu mvimba.

bayenda ku ntual'andi bayamikina mu mbembo yingolo :

—*Ozana! Bika kasakumuna mutu wowo wunkuizila mu dizina di Pfumu, Ntinu wu Iseli.*

¹⁴ Yesu bu kamona muana phunda wuvuanda va mbata phunda beni banga busonimina :

¹⁵ *Bika kuaku mona boma ngeyo muana ndumba wu Sioni*

Tala ntinu'aku wizidi, buna kavuendi va mbata muana phunda.

¹⁶ Minlonguki miandi misia tuama zaba ko tsundu mambu momo. Vayi Yesu bu kamana kemboso, bosu mitebuka moyo ti mambu beni momo masonama mu diambu diandi ayi bavanga mambu momo mu diambu diadi.

¹⁷ Nkangu wowo wuba yandi wuntelimina kim-bangi mu diambu katotula Lazale mu ziami ayi mu diambu kamfulukisa mu bafua. ¹⁸ Diawu diodi bawombo bayiza ku ntual'andi mu kunden-gana bu bawa ti niandi wuvanga kumu kioki.

¹⁹ Bafalisi bakambasana bawu na bawu :

—Lulembo moni ti lulendi nunga ko ! Bila tala batu bosu balembu nlandakana.

Yesu wuyolukila lufua luandi

²⁰ Basi Ngelesi bankaka bayiza mu sambila ku Yelusalemi mu lumbu ki nyengo, ²¹ bayenda bata Filipi muisi Betesayida ; divula didi mu tsi Ngalili, banleba ayi bankamba :

—Tata, tutidi mona Yesu !

²² Filipi wuyenda ayi wukamba buawu Andele. Andele va kimosi ayi Filipi bayiza kamba buawu yesu.

²³ Yesu wuba vutudila :

—Thangu yifueni yoyi Muana Mutu yikafueti kembosolo. ²⁴ Bukiedika, bukiedika ndikulukamba enati luteti lu ble lolo lubuidi va ntoto lukadi bola, buna luidi kaka luawu veka. Vayi enati lubodidi buna lumbutanga zitheti ziwombo. ²⁵ Woso mutu wunzola luzingu luandi, wela luzimbisa vayi woso wunlenda luzingu luandi va ntoto wawu wela lulunda mu diambu di luzingu lukalumani. ²⁶ Woso wukutsadila, bika kandandakana. Ayi koso ku ndidi kuna kuela ba kisadi kiama. Tata wela kinzika woso wu kutsadila.

²⁷ Buabu muel'amam weka kiadi kiwombo. Mbi mfueti tuba e ? Tata, wukhula mu thangu yayi. Vayi ndiyizila mu diambu di thangu yayi. ²⁸ Tata, kembisa dizina diaku !

Muna thangu beni, mbembo yiba ku Diyilu yiwakana :

—Minu ndikembisa diawu ayi ndiela buela kudikembisa diaka.

²⁹ Nkangu wu batu baba vana bawa mbembo beni, batuba ti :

—Yibedi nzazi.

Vayi bankaka batuba ti :

—Mbasi yiza kunyolukila.

³⁰ Yesu wuba kamba :

—Mbembo yisi wakakana mu diambu diama ko vayi yiwakikini mu diambu dieno. ³¹ Buabu tsambusulu yi nza yayi yifueni ; buabu pfumu yi nza yayi lozolo ku nganda. ³² Minu bu ndiela tombolo ku diyilu, buna ndiela tuta batu boso kuidi minu.

³³ Yesu wutuba mambu momo mu diambu di monisa phila lufua kela fuila.

³⁴ Nkangu wumvutudila :

—Beto tuzebi mu Mina ti Klisto kafueta zinga mu zithangu zioso. Vayi buna buevi ngeyo wuntubila ti Muana Mutu kafueta tombulu ku Diyilu e ? Buna nani Muana mutu beni e ?

³⁵ Yesu wuba kamba :

—Mu thangu yifioti kaka, kiezila kididi va khatitsik'eno buna bika ludiata bu luki ayi kiezila muingi tombi kibika kulubuila. Bila woso wundiatala mu tombi kakadi zaba kuevi keti kuenda.
³⁶ Sumbu lukidi ayi kiezila buna luwilukila mu kiezila muingi beno luba bana ba kiezila.

Yesu wutuba mambu momo, wuyenda, wusuama va meso mawu.

Bayuda bamengi wilukila Yesu

³⁷ Ka diambu ko Yesu wuvanga bikumu biwombo va meso mawu vayi bamanga ku nwilukila.

³⁸ Buawu bobo buededikinina mambu mabikula mbikudi Ezayi :

Pfumu, nani wuwilukila mambu momo kawa kuidi beto e ?

Ayi kuidi nani kumonikinina lulendo lu Pfumu e ?

³⁹ Diawu balendi wilukila ko bila Ezayi wubuela bikula :

⁴⁰ Niandi wuvonda meso mawu

Ayi wukitula mintima miawu matadi

muingi babika mona ayi babika sudika mu mintima miawu

mu diambu babika balula mavanga ;

muingi ndiedi kuba belusa.

⁴¹ Ezayi wutubila bobo mu diambu kamona nkemo wu Yesu ayi wuyolukila mu diambu diandi.

⁴² Muaki bawombo mu bapfumu zi Bayuda bawilukila Yesu vayi bamanga kuditelimina kim-bangi mu diambu di Bafalisi bedi ku batotula mu nzo yi lukutukunu. ⁴³ Bila baluta zola nkembo wu batu bika nkembo wu Nzambi.

⁴⁴ Yesu wutuba mu ndinga yingolo :

—Woso wunguilukidi buna bika sia ti minu veka kawilukidi vayi wilukidi diaka mutu wowo wuthuma. ⁴⁵ Woso mutu wumbueni, mueni mutu wuthuma. ⁴⁶ Minu ndiyiza va nza banga kiezila mu diambu di woso mutuwukunguilukila kabika ba mu tombi. ⁴⁷ Woso mutu wulembo wi mambu mama vayi kakadi kumasadila, ndilendi kunsambisa ko bila ndisia kuiza mu diambu di sambisa nza ko vayi ndiyiza mu diambu di vukisa nza.

⁴⁸ Woso wu kundoza ayi wunkamba tambula mambu mama beki zuzi diandi. Mambu momo ndituba mawu mela kunsambisa mu lumbu kit-suka. ⁴⁹ Bila ndisia tubila mu luzolo luama veka ko vayi mu luzolo lu Dise diodi dithuma. Niandi veka wuthumina mambu momo mfueti tuba ayi buevi mfueti tubila. ⁵⁰ Nzebi ti thumunu andi yidi luzingu lukalumani. Diawu mambu momo ndilembo tubi, ndilembo tubila mawu bosobukhambila Tata.

YESU WUVANA ZIMBOTI ZITSUKA

13

Yesu wusukula malu ma minlonguki miandi

¹ Nyengo Pasika buna weka nduka Yesu wuzaba ti thangu andi yifueni mu bika ntoto wawu ayi mu kuenda kuidi Tata ; bu kazola batu bandi, bobobaba mu nza, buna wuba zola nate kuna tsukusunu. ² Mu thangu baba ndia mu masika,

buna Satana wukikotisila mayindu mambimbi mu ntima Yuda Isikalioti, muana Simoni, muingi kavakula Yesu. ³ Yesu bu kazaba ti Tata wuyekula bima bioso mu mioko miandi, bu kazaba ti kuidi Nzambi kaba ayi bu kazaba ti buna weka kuenda kuidi Nzambi, ⁴ buna wutelama va meza va baba ; wutula minledi miandi va ndambu ; wubonga nledi wumosi ; bosi wukanga wawu mu luketo luandi. ⁵ Mbadi wudukula nlangu mu dibodi, wutona sukula malu ma minlongukimiandi ayi wufiona mawu mu nledi wowo kakanga mu luketo luandi.

⁶ Bu katula vaba Simoni Piela, Piela wunkamba :
—A Pfumu, ngeyo Wunsukula malu mama e ?

⁷ Yesu wumvutudila :
—Mambu momo ndimvanga wusi mazaba ko buabu vayi wela ku masudika ku ntuala.

⁸ Piela wunkamba :
—Nana, Pfumu ! Ngeyo kadi khumbu wulendi ko sukula malu mama !

Yesu wumvutudila :
—Enati ndikadi kusukula malu buna kuisi yama kithuadi ko !

⁹ Simoni Piela wunkamba :
—A Pfumu, bika sia ti mo malu mama kaka vayi mioko miama ayi ntu ama.

¹⁰ Yesu wumvutudila :
—Mutu yobidi mu nitu yimvimba, widi kaka mfunu mu sukula malu bila widi wuvedila nitu yimvimba. Beno luidi bavedila, vayi bika sia ti beno boso !

¹¹ Yesu wuzaba kuandi mutu wowo wufueti kumvakula. Diawu katubila ti : “Beno boso luisi bavedila ko !”

¹² Bu kamana ku basukula malu ayi bu kavuata minledi miandi, wuyenda buela vuanda diaka va meza ayi wuba yuvula :

—A buevi, lusudikidi diambu diodi ndiluvangidi e ?

¹³ Beno lueta kuthedila Nlongi ayi Pfumu, bukiedika kuandi lueta tuba bila ndidi Pfumu ayi ndidi Nlongi. ¹⁴ Enati minu Pfumu ayi Nlongi ndilusukudi malu, buna beno mamveno lufueti kukisukulanga malu meno beno na beno. ¹⁵ Bila ndilumonisini kifuani. Banga bu ndiluvangidi, buawu beno mamveno luvanganga. ¹⁶ Bukiedika, bukiedika ndikulukamba ti kisadi kasi viatuka ko pfumu'andi ayi mvuala kasi viatuka ko mutu wowo wuntuma. ¹⁷ Enati luzebi mambu mama, buna ma luba batu ba zikhini beno sadila mawu.

¹⁸ Bika sia ti mu diambu di beno boso nd-intubila bobo bila nzebi bobo ndisobula. Vayi mu diambu di masonuku madedakana : Woso wundia yama dipha va kimosi niandi wumbalumukini. ¹⁹ Ndilukembi mawu tona buabu, tuamina mambu beni mavangama muingi muthangu mela vangama luba wilukila ti minu ndidi mutu wowo widi tona vana thonono. ²⁰ Bukiedika, bukiedika ndikulukamba woso mutu tambudi mutu ndiela fidisa ; buna minu katambudi ayi woso wuthambudi buna tambudi mutu wowo wuthuma.

*Yesu wusamuna ti Yuda wela kumvakula
(Matayi 26.20-25 ; Malako 14.17-21 ; Luka
22.21-23)*

²¹ Bu kamana tuba mambu momo, Yesu wumona kiadi mu ntima ayi wutelama kimbangi bu katuba ti :

—Bukiedika ndikulukamba ti mutu wumosi mu beno wela kundiekula.

²² Minlonguki mitalasana, ayi misia zaba ko nani kayolukila. ²³ Wumosi mu minlonguki miandi, wowo Yesu kaluta zola, wuyekama va thulu yi Yesu. ²⁴ Simoni Piela wulabikisa nlonguki beni muingi kayuvula Yesu kani nani kayolukila. ²⁵ Buna nlonguki beni wuyekama va thulu yi Yesu, wunyuvula :

—Pfumu, buna nani kuandi e ?

²⁶ Yesu wunkamba :

—Woso mutu wowo ndikuiza vani tini ki dipha kioki ndikuiza buiki mu supu.

Bu kabuika tini ki dipha mu supu ; wuvana kiawu kuidi Yuda Isikalioti, muana Simoni.

²⁷ Yuda bu katambula tini ki dipha beni, buna Satana wukota mu niandi.

Buna yesu wunkamba :

—Tula nsualu mu vanga diambu diodi tidi vanga !

²⁸ Kadi mutu wumosi mu babo bavuanda va meza kasia sudika ko bila mbi Yesu kankambila bobo ²⁹ bila bankaka babanzila ti Yesu wukamba Yuda, bu kaba nlundi wu zimbongo, ti kenda sumbi bibio bavua mfunu mu diambu di nyengo voti wumvana lutumunu mu vana zimbongo kuidi minsukami. ³⁰ Bu kamana tambula tini ki dipha, Yuda wutotuka nsualu. Vaba va builu.

Thumunu yimona

³¹ Yuda bu Yuda bu katotuka, Yesu wutuba :

—Buabu Muana Mutu kembosolo ayi Nzambi kembosolo mu niandi. [³² Enati Nzambi kembosolo mu niandi*,] buna Nzambi mamvandi wela kembisa Muana Mutu mu niandi ayi fioti fisiedi buna wela kunkembisa. ³³ Bana bama, mu ndambu thangu kaka ndikididi yeno. Luela ku thomba vayi banga bu ndikamba kuidi Bayuda : koko ndinkuenda beno lulendi baka bu kuizila kuawu ko. Buabu kuidi beno khembi buawu.

³⁴ Ndilaveni thumunu yimona : Luzolosananga beno na beno. Banga bu ndiluzodidi, beno mamveno luzolasananga beno na beno. ³⁵ Enati luzolo luidi yeno beno na beno, buna buawu bobo bela zabila ti luidi minlonguki miama.

³⁶ Simoni Piela wunyuvula :

—Pfumu, kuevi wunkuenda e ?

Yesu wumvutudila :

—Buabu wulendi kundandakana ko koko ndinkuenda vayi wela kundandakana mu bilumbu bidi ku ntuala.

³⁷ Piela wubuela kunyuvula diaka :

—A Pfumu bila mbi ndilendi ku landikinina ko buabu e ? Ndiela yekula luzingu luama mu diambu diaku.

³⁸ Yesu wumvutudila :

—Wela yekula luzingu luaku mu diambu diama e ? Vayi bukiedika ndikukamba ti wela kuthunuka mu zikhumbu zitatu tuamina tsusu yikokula.

14

¹ Yesu wuba kamba :

* **13:32** 13.32 Mambu mandi [] masi ko mu masonuku mankaka.

—Mintima mieno mibika ba mu kiadi. Luwilukila Nzambi ayi lunguilukila mamvama. ² Mu nzo Dise diama bibuangu biwombo bidi muna. Enati buawu ko nganu ndilukembi buawu. Bila ndiedi mu diambu di kulukubikila buangu. ³ Enati ndiedi ayi ndilukubikidi buangu, buna ndiela vutuka ayi ndiela kuiza kululanda muingi mamveno luba ba va ndiela ba. ⁴ Beno luzebi koko ndinkuenda ayi luzebi nzila !

⁵ Toma wunyuvula :

—A Pfumu, tukadi kueto zaba koko wunkuenda. Buna buevi tufueti zabila nzila e ?

⁶ Yesu wumvutudila :

—Minu ndidi nzila, kiedika ayi luzingu. Kadi mutu kalendikuenda kuidi Tata ko enati kasi viokila ko vadi minu. ⁷ Enati beno lunzebi, nganu luzebi Dise diama ; vayi tona buabu lunzebi ayi lummueni.

⁸ Buna Filipi wunkamba :

—Pfumu, wutumonisa Tata, buna difueni kuandi kuidi beto !

⁹ Yesu wumvutudila :

—Filipi, tona thama ndidi yeno va kimosi vayi wusi kunzaba ko e ? Woso mutu wumbueni, mueni Tata. Buna buevi wulenda tubila ti : “wutumonisa tata e ?” ¹⁰ Wukadi kuaku wilukila ti minu ndidi mu Tata ayi Tata widi mu minu e ? Mambu ndikulukamba, ndikadi ku matubila mu luzolo luama veka. Tata widi mu minu niandi weti vanga mavanga mandi. ¹¹ Lunguilukila minu ndidi mu Tata ayi Tata widi mu minu. Muaki mbote kuandi luwilukila mu diambu di mavanga. ¹² Bukiedika ndikulukamba woso mutu wukunguilukila, mamvandi wela vanga mavanga mama ndilembo vangi. Ayi mavanga kela vanga

mela viatuka mama bila minu ndieka kuenda kuidi Tata. ¹³ Mamo luela lomba mu dizina diama, ndiela mavanga muingi Tatakakemboso mu muana. ¹⁴ Enati lulombidi diambu mu dizina diama minu ndiela divanga.

Yesu wuvana tsila yi Pheve Yinlongo

¹⁵ —Enati beno lueta kunzola buna lukinzikanga zithumunu ziama. ¹⁶ Ndiela leba Tata ayi wela kuluvana mbombi wunkaka muingi kakalanga yeno mu zithangu zioso ; ¹⁷ niandi Pheve yi kiedika. Nza yilendi tambula Pheve beni ko, bila nza yilendi kuyimona ko ayi kasi yizaba ko vayi beno luyizebi bila yidi yeno ayi yela ba mu beno.

¹⁸ Ndilendi kulubika banga bana basana ko vayi ndiela kuiza kuidi beno. ¹⁹ Fioti fisiedi buna nza yilendi buela kumbona diaka ko, vayi beno luela kumbona bila minu ndilembo zingi ayi beno mamveno luela zinga. ²⁰ Mu lumbu kina luela zaba ti kiedika minu ndidi mu Dise diama, beno luidi mu minu ayi minu ndidi mu beno.

²¹ Woso mutu wunlundanga zithumunu ziama ayi wukuzisadilanga bunaniandi wukunzolanga ; ayi woso mutu wukunzolanga, Dise diama diela kunzola ayi minu ndiela kunzola ayi ndiela kuki-monikisa kuidi niandi.

²² Yuda, vayi bika Yuda diodi batedfila Isikalioti, wunyuvula :

—Pfumu, bila mbi kuidi beto kaka wela kuki-monikisa vayi bika kuidi nza e ?

²³ Yesu wumvutudila :

—Enati mutu wunzodidi, wela sadilanga mambu mama ayi Dise diama diela kunzola. Tuela kuiza kuidi niandi ayi tuela tunga nzo'eto

mu niandi. ²⁴ Woso mutu wukambu kunzolanga, buna kasadilanga ko mambu mama. Mambu lulembo wi masi mambu mama ko vayi mambu ma Dise diodi dithuma.

²⁵ Ndilukembi mambu mama bu ndikidi yeno.

²⁶ Vayi mbombi, Pheve Yinlongo, yoyi Tata kela fidisa mu dizina diama, wela kululonga mambu moso ayi wela kulutebula moyo mu mambu moso momo ndilukembi. ²⁷ Minu ndilubikidi ndembama ayi ndilukeni ndembama yama. Minu ndikadi kuluvana banga bueta vanina nza. Mintima mieno mibika ba kiadi ayi mibika mona tsisi.

²⁸ Beno luwa ti minu ndilukamba : Minu ndiedi vayi ndiela kuiza kudi beno. Enati bukiedika beno lonzola nganu khini lummona mu diambu ndiela kuenda kudi Tata, bila Tata niandi wundutidi munnene. ²⁹ Ndilukembi mambu mama bu kamavangimini ko muingi luba wilukila thangu mela vangama.

³⁰ Ndisiedi ko thangu yiwombo mu buela solula yeno bila pfumu yi nza wulembo yizi. Muaki kasi ko kadi lulendo mu minu. ³¹ Vayi mu diambu nza yizaba ti ndieta zola Tata, ndieta vanga bosu buididi thumunu yi tata, bika lutelama ; tubotukanu vava.

15

Nongo yi nsinga wu vinu ayi matafi mandi

¹ –Minu ndidi nsinga wukiedika wu vinu, Dise diama niandi nkuni. ² Dioso ditafi didi mu minu dinkambu buta makundi, niandi wukudizenganga. Dioso ditafi dieta buta makundi, wukudisukulanga muingi diluta buela buta makundi.

³ Buabu lueka bavedila mu diambu di mambu momo ndilukembi. ⁴ Lukangama mu minu ayi minu mu beno. Banga buididi ditafi : dilendi buta dikundi ko mu niandi veka enati diso ko dikangama mu nsinga. Beno mamveno lulendi buta makundi ko enati lukadi kangama mu minu.

⁵ Minu ndidi nsinga wu vinu ; beno luidi matafi. Woso widi wukangama mu minu, minu ndidi wukangama mu niandi, buna wela buta makundimawombo. Bila kambu minu lulendi vanga diambu dimosi ko. ⁶ Enati mutu kasi wukangama mu minu buna wunlozungu ku nganda nanga ditafi ayi weti yuma. Beti kupikanga matafi beni, meti tulungu ku mbazu ayi meti vianga mbazu. ⁷ Enati luidi bakangama mu minu ayi mambu mama madi mu beno, buna lulenda kueno lomba kioso kima kilutidi, luela kitambula ! ⁸ Diambu dimvananga nkembo wu Dise diama diawu diadi ; lubuta mimitu miwombo ayi lukituka minlonguki miana. ⁹ Bu didi ti Tata wunzola, minu mamvama ndiluzola. Lukangama mu luzolo luama. ¹⁰ Enati lunsadilanga zithumunu ziama, buna luela kangama mu luzolo luama banga bu ndieta sadila zithumunu zi Dise diama ayi bu ndidi wukangama mu luzolo luandi. ¹¹ Ndilukembi mambu mama muingi khini ama yiba mu beno ayi khini eno yiba yiduka.

¹² Thumunu yama yawu yayi : Luzolasana beno na beno banga bu ndiluzodila. ¹³ Kuisi ko mutu beki luzolo lulutidi banga mutu wowo wumvanaluzingu luandi mu diambu di bakundi bandi.

¹⁴ Beno luidi bakundi bama enati lumvanganga

mambu momo ndikulutumina.

¹⁵ Ndikadi buela kulutedila bisadi bila kisadi kizabanga ko mambu mamvanganga pfumu'andi. Vayi ndilutedidi bakundi bila ndilukembi mambu mamu ndiwa kuidi Tata.

¹⁶ Beno lusia kutsobula ko vayi minu ndilusobula ayi ndilubieka mu diambu luenda ayi lubuta mimbutu. Mimbutu mieno mizingila muingi Dise diama kaluvana kioso luela lomba kuidi niandi mu dizina diama. ¹⁷ Diambu ndikulutumina diawu diadi : bika luzolasana beno na beno.

Basi nza balenda minlonguki

¹⁸ —Enati nza yilulendidi, buna luzaba ti minu yituama lenda. ¹⁹ Enati beno luidi basi nza nganu nza yikuluzolanga bila yawu yi luvuidi. Vayi bu luisi ko basi nza ayi bu didi ti minu ndilusobula mu nza, diawu nza yifueti ku lulenda.

²⁰ Lutebuka moyo mu mambu momo ndilukembi ti kisadi kasi viokapfumu'andi mu bunneni ko. Enati bandiamisa buna beno mamveno bela kuluyamisa. Enati basadila mambu mama buna bela sadila mambu meno. ²¹ Vayi bela kuluvangila mambu moso mu diambu di dizina diama ; bila basi zaba ko mutu wowo wuthuma.

²² Enati ndisia kuiza ko ayi ndisia kuba yolukila ko, nganu basi masumu ko ! Vayi buabu basi ko kadi phengomokono mu masumu mawu. ²³ Woso wukundenda, buna wunlendela Dise diama.

²⁴ Enati ndisia vanga mavanga manneni ko mu bawu, momo makamavengieti mutu wunkaka ko, nganu basi masumu ko. Vayi buabu bamueni, bandedidi minu va kimosi ayi Dise diama. ²⁵ Vayi

mu diambu di dedikisa masonama mu Mina mi-
awu : *Bandenda mu kambu bila.*

²⁶ Mbombi bu kela kuiza, wowo ndiela kulu-
fidisa bu kela ba kuidi Tata, Pheve yikiedika,
yoyo yiba kuidi tata, wela kuthelimina kimbangi.

²⁷ Beno mamveno luela telama kimbangi bila tona
vana thonono beno luidi yama va kimosi.

16

¹ Ndilukembi mambu mama mu diambu di lu-
bika bua mu zithotolo. ² Bela ku lukuka mu zinto
ziawu zi zithutukunu ayi thangu yeka nkuiza yoyi
woso mutu bu kela kuluvonda ; kela banzila ti
Nzambi kalembo sadila. ³ Bela vanga mambu
bila momo basi zaba ko Tata ayi basi kunzaba
ko. ⁴ Ndilukembi mambu mama muingi thangu
bu yela fuana, luba tebuka moyoti ndilukamba
mawu. Ndisia kulukamba ko mambu mama tona
vana thononobila buna ndikidi yeno.

Kisalu ki Pheve Yonlongo

⁵—Buabu ndieka kuenda kuidi mutu wuthuma.
Vayi kadi mutu wumosimu beno kakadi kundi-
uvula : kuevi wunkuenda e ? ⁶ Vayi mu di-
ambu ndilukembi mambu mama, kiadi kiwedi
mu mintima mieno. ⁷ Vayi makiedika ndiku-
lukamba : bulutidi mbote kuidi beno minu ndi-
enda ; bila enati ndikadi kuenda, buna mbombi
kalendi kuiza ko kuidi beno. Vayi enati ndiedi,
buna ndiela kulufidisa mbombi.

⁸ Bu kela kuiza, wela sudikisa bumboti nzim-
bala yi batu mu diambu di masumu, mu busonga
ayi mu diambu di tsambusulu. ⁹ Mu diambu di
masumu bila bakadi ku nguilukila. ¹⁰ Mu diambu
di busonga bila ndieka kuenda kuidi Tata, ayi

lulendi buela kumbona ko. ¹¹ Mu diambu di tsambusulu bila pfumu yi nza yayi wukisambusulu.

¹² Muaki mambu mawombo makidi yama ma kulukamba, vayi buabululendi ku manatikisa ko.

¹³ Vayi niandi, Pheve yi kiedika, bu kela kuiza, buna wela kuludiatisa mu kiedika kioso, bila kalendi tuba ko mambu mandi veka, vayi wela kulukamba mambu momo kawa. Wela kulukamba mambu mela kuiza ku ntuala. ¹⁴ Wela kukhem-bisa bila wela bonga mambu moso madi mu miny ayi mawu kela kulukamba.

¹⁵ Bibio bivuidi tata, minu kuandi ndibivuidi. Diawu thubidingi ti wela bonga mambu moso madi mu minu ayi wela kulukamba mawu.

¹⁶ Fioti kuandi kaka fisiedi buna lulendi buela kumbona ko, vayi fioti kuandi fisiedi buna luela kumbona !

Yesu wubomba minlonguki miandi

¹⁷ Ndambu mu minlonguki miandi mikambasana miawu na miawu :

—Buna buevi bunsundula mambu momo makatubidi bu kakembi ti : “fioti kuandi fisiedi buna lulendi buela kumbona ko”, bosu “fioti kuandi fisiedi buna malu buela kumbona e ?” Ayi bu katubidi ti : “Bila ndieka nkuenda kuidi Tata e ?”

¹⁸ Bawu na bawu batuba :

—Buevi bunsundula bu kantuba : “fioti kuandi fisiedi e” ? Tukadi sudika mbi kantuba.

¹⁹ Yesu wuzaba ti bazola kunyuvula kiuvu, buna wuba kamba :

—Beno lulembo kiyuvula beno na beno mu mambu momo thubidingi : “fioti kaka fisiedi buna lulendi buela ku mbona ko” ayi “fioti kaka fisiedi buna luela kumbona !”

²⁰ Bukiedika ndikulukamba ti luela dila ayi luela nionga. Muaki nza yela mona khini. Beno luela ba mu kiadi vayi kiadi kieno kiela kituka khini. ²¹ Nketo bu keti buta wumonanga ziphasi bila thangu'andi yifueni. Vayi bu kabutidi, buna wunzimbakananga ziphasi ziandi mu diambu di khini yoyo kammonanga mu mona ti mutu butukidi mu nza. ²² Beno mamveno, buabu mu phasi lueka vayi ndiela buela kulumona ayi mintima mieno miela mona khini ayi kuisi ko mutu wela kuluziona khini eno. ²³ Mu lumbu beni kina, lulendi ba kundiuwula kadi diambu dimosi ko. Bila bukiedika ndikulukamba ti bima bioso biobi luela lomba kuidi Tata mu dizina diama, buna wela kuluvana biawu. ²⁴ Nate buabu kadi diambu dimosi lulombidi ko mu dizina diama, vayi bikalulomba ayi malu tambula muingi khini eno yiba yiduka.

²⁵ Ndilukembi mambu momo mu zinongo. Vayi thangu yeka nkuiza yoyi ndiela kambu buela kuluyolukila mu zinongo ; vayi ndiela kulusudikisa mambu mamo matedi tata. ²⁶ Mu lumbu kina, luela lomba mu dizina diama. Ayi kadi tuba ti minu ndiela leba Tata mu diambu dieno, ²⁷ bila niandi veka Tata weta kuluzola ; bila beno lueta kunzola ayi lueta wilukila ti kuidi Nzambi tata minu ndiba. ²⁸ Kuidi tata ndiba ayi ndiyiza va nza ; buabu ndieka buela bika nza ayi ndieka kuenda kuidi tata.

²⁹ Minlonguki miandi minkamba :

—Buabu wulembo sudikisa bumboti, wukadi tubila mu zinongo. ³⁰ Buabu tusudikidi mboti ti ngeyo zebi mambu moso ayi wisi ko mfunuti

mutu kayuvula diambu. Mu diambu diodi tuwilukidi mboti ti ngeyo kuidi wuba.

³¹ Yesu wuba vutudila :

—Buabu luwilukidi e ? ³² Tala thangu yeka kuiza ayi yifueni, yoyi luela bela basasakana, kadika mutu ku nzo'andi ; ayi luela kumbika minu veka. Muaki ndisi ko minu veka bila Tata widi mu minu. ³³ Ndilukembi mambu mama muingi lutambula ndembama mu minu. Luela yamusu va nza vayi luba bukhafi bila minu ndungini nza.

17

Yesu wusambila mu diambu diandi veka

¹ Yesu bu katuba mambu momo, wuvumbula meso mandi ku diyilu ayi wutuba :

—Tata, thangu yifueni, kembisa Muan'aku muingi muan'aku kakembisa ; ² bu didi ti ngeyo wumvana lulendo mu batu boso mu diambu kavana luzingulukalumani kuidi babo bobo wumvana.

³ Muaki luzingu lukalumani luidi mu kuzaba ngeyo Nzambi yimosi kakayi kiedika ayi mu zaba Yesu Klisto mutu wowo wutuma. ⁴ Minu ndikembisidi va ntoto ; ndimanisini kisalu kioki wuphana mu sala. ⁵ Buabu Tata bika wukhembisa va ntual'aku mu nkembo wowo wubayama bu ndiba yaku va kimosi, tuamina nza yivangama.

Yesu wusambila mu diambu di minlonguki miandi

⁶ —Ndizabikisidi dizina diaku kuidi batu bobo wuphana, bobowubonga mu nza. Baba batu baku ayi wuphana bawu ayi balunda mambu maku. ⁷ Buabu bazebi ti mambu moso momo wuphana, kuidi ngeyo maba. ⁸ Bila ndiba veni mambu

momo wuphana. Batambula mawu ; bukiedik-abazaba ti kuidi ngeyo ndiba. Bawilukila ti ngeyo wuthuma. ⁹ Ndinsambila mu diambu diawu. Ndisi nsambila ko mu diambu di nza, vayi mu diambu di batu bobo wuphana bila batu baku. ¹⁰ Ayi bibioso biobi phuidi ngeyo kuandi vuidi biawu ; bibioso biobi vuidi minu kuandi phuidi biawu ayi ndilembo kemboso mu bawu. ¹¹ Ndisiedi diaka va nza ko, vayi baba badi va nza, minu ndieka kuizakuidi ngeyo. Tata di Nlongo, bika wuba keba mu lulendo lu dizina diaku, dizina diodi wuphana, muingi baba mutu wumosi, banga beto butuididi mutu wumosi. ¹² Bu ndibedi yawu va kimosi ndibakebidi mu dizina diaku diodiwuphana. Ndibalundidi, kadi mutu wumosi mu bawu kasia zimbala ko ; botula kaka wumosi : muana wu bulungi muingi masonuku madedakana.

¹³ Buabu minu ndieka kuiza kuidi ngeyo. Ndilembo tubi mambu mama bundikidi va nza muingi khini ama yoyo yiduka yiba mu bawu.

¹⁴ Ndibaveni mambu maku ; nza yiba lendidi bila basiko basi nza bangaminu ndisiko muisi nza.

¹⁵ Ndikadi kulomba ti wuba botula va nza vayi wuba keba mu nkua wumbi. ¹⁶ Basiko basi nza banga minu ndisiko muisi nza.

¹⁷ Wuba bieka mu kiedika bila mambu maku madi makiedika. ¹⁸ Sumbu didi ti ngeyo wuthuma va nza, minu mamvama ndiba tuma va nza.

¹⁹ Ndikivedisidi minu veka mu diambu diawu, muingi mamvawu kiedika ki bavedisa.

Yesu wusambila mu diambu di bobo bela kungwilukila

²⁰ Ndikadi sambila mu diambu diawu kaka vayi mu diambu di batu bobo bela kunguilukila mu

diambu di mambu mawu. ²¹ Ndinlomba muingi babo baba mutu wumosi banga ngeyo Tata widi mu minu, minu mu ngeyo muingi bawu mamvawu baba mu beto ; mu diambu di nza yiwilukila ti ngeyo wuthuma. ²² Ndibavana nkembo wowo wuphana muingi baba mutu wumosi, banga beto bu tuididi mutu wumosi. ²³ Minu mu bawu, ngeyo mu minu muingi mu kiedika baba mutu wumosi, mu diambu di nza yizaba ti ngeyo wuthuma, ayi yizaba ti wuba zola banga bu wunzodila.

²⁴ Tata, thidi ti batu bobo wuphana baba vovo minu ndiela ba muingi bamona nkembo'ama, nkembo wowo wuphana bila ngeyo wunzola tumina nza yivangama. ²⁵ A Tata di busonga, nza yisi kuzaba ko ; yayi minu ndizaba ayi baba bazaba ti ngeyo wuthuma. ²⁶ Minu ndiba zabikisa dizina diaku ayi ndiela buela kuba zabikisadiawu muingi luzolo lolo wunzodila luba mu bawu ayi minu ndiba mu bawu.

BANYEKULA VAYI WUNUNGA

18

Bakanga Yesu

(Matayi 26.47-56 ; Malako 14.43-50 ; Luka 22.47-53)

¹ Bu kamana tuba mambu momo, Yesu wuyenda ayi minlonguki miandi ku ndambu yinkaka yi mvuila nlangu yi Sediloni. Bakota mu ndima yimosi yi minti yiba kuna.

² Yuda mutu wowo wunyekula, wuzala buangu beni, bila zikhumbu ziwombo Yesu kaba kutakananga kuna ayi minlonguki miandi. ³ Buna

Yuda wunata kuna nkangu wu masodi ayi min-sungi mi Nzo Nzambi, miomi bamvana kuidi bap-fumu zi zinganga Nzambi ayi Bafalisi. Bayiza ayi minda mi masisa, minda mi mavidila ayi bindu-anina.

⁴ Yesu bu kazaba mamu meka kunkuizila, wuyenda ku baba ayi wuba yuvula :

—Nani luntomba e ?

⁵ Bamvutudila :

—Yesu muisi Nazaleti !

Yesu wuba kamba ti :

—Minu'awu.

Yuda, mutu wunyekula wuba yawu va kimosi.

⁶ Mu thangu Yesu kaba kamba ti “Minu awu” ; bavutikisa mambusa-mbusaayi babua va ntoto.

⁷ Yesu wubuela kuba yuvula diaka :

—Nani luntomba e ?

Bawu babuela kumvutudila :

—Yesu muisi Nazaleti !

⁸ Yesu wukamba ti :

—Ndilukembi ti minu'awu. Enati minu luntomba, buna lubika baba benda kuawu !

⁹ Buawu bobu bu dedikinina mambu katuba : “kadi mutu wumosi ndisi zimbisa ko mu bobu wuphana”.

¹⁰ Simoni Piela wuba ayi sabala, wuvola sabala kiandi ; wuzuba kisadi ki pfumu yi zinganga Nzambi ayi wunzenga dikutu di lubakala. Dizina di kisadi beni Malikusi. ¹¹ Vayi Yesu wukamba Piela :

—Vutula sabala mu lubunda. A buevi ndibika nua mbungu yoyi yiphana Tata e ?

Banata yesu kuidi Ana

(Matayi 26.57-58 ; Malako 14.53-54 ; Luka 22.54)

¹² Nkangu wu masodi ayi pfumu awu va kimosi minsungi mi Bayuda, babuila ayibakanga Yesu. ¹³ Bannata theti kuidi Ana, bila wuba nkuekizi wu Kayife, wuba pfumu yi zinganga Nzambi mu mvu beni. ¹⁴ Muaki Kayife niandi wuvana ndongi kuidi Bayuda ti bulutidi mbotimutu wumosi kafua mu diambu di batu bosu.

*Piela wutunuka Yesu mu thumbu yitheti
(Matayi 26.69-70; Malako 14.66-68; Luka
22.55-57)*

¹⁵ Simoni Piela ayi nlonguki wunkaka, balandakana Yesu. Nlonguki beni wuzabakana kuidi pfumu yi zinganga Nzambi. Diawu nlonguki beni kakotila ayi Yesu ku luphangu lu pfumu yi zinganga Nzambi. ¹⁶ Vayi Piela wutelama va muelo, ku nganda. Nlonguki wowo wuzabakana kuidi pfumu yi zinganga Nzambi, wutotuka ayi wusolula ayi nsungi wunkieto wu muelo wuba vana; mbadi wukotisa Piela. ¹⁷ Kisadi ki nketo kisunga muelo wuyuvula Piela :

—A ngeyo, widiko wumosi mu minlonguki mi mutu wowo e ?

Piela wumvutudila :

—Nana, ndisi nlonguki andi ko.

¹⁸ Bisadi ayi minsungi balunga mbazu, bayizungidila mu kuyiyotila bila kiozi kuba. Piela mamvandi wuba yawu va kimosi; wuyota mbazu.

*Pfumu yi zinganga Nzambi wusambisa Yesu
(Matayi 26.59-66; Malako 14.55-64; Luka
22.66-71)*

¹⁹ Pfumu yi zinganga Nzambi wutona yuvula Yesu biuvu mu diambu di minlonguki miandi ayi mu diambu di malongi mandi.

²⁰ Yesu wumvutudila :

—Va meso ma batu bosu ndiyolukila ; ndibedi longanga mu zinzo zilukutukunu mu zithangu zioso ayi mu nzo Nzambi, kuna kubedi kutakananga Bayuda bosu ayi kadi diambu dimosi ndisia tubila ko mu kinsueki. ²¹ Buna bila mbi wulembo kundiuwula biuvu biobi e? Yuvula batu bobobabedi kunguanga, mambu mbi ndiba kamba. Bukiedika bawu bazebi mambu ndituba.

²² Yesu bu kamana tuba bobo, nsungi wumosi wuba vana wuzuba Yesu mbata, wunkamba :

—Buawu bobo fueti vutudila mvutu kuidi pfumu yi zinganga Nzambi.

²³ Yesu wumvutudila :

—Enati bu mbimbi thubidi buna mbonisa mbimbi yoyi thubidi. Buna bila mbi wunzubidi mbata enati bukiedika thubidie ?

²⁴ Ana wufidisa Yesu wukangama mu minsinga kuidi Kayife, pfumu yi zinganga Nzambi.

Piela wubuela tunuka diaka Yesu

(Matayi 26.71-75 ; Malako 14.69-72 ; Luka 22.58-62)

²⁵ Simoni Piela wuba vana, wunyota mbazu. Banyuvula :

—Ngeyo wisiko wumosi mu minlonguki miandi e ?

Piela wutunuka bu katuba :

—Nana, ndisi nlonguki andi ko.

²⁶ Vayi kisadi kimosi, mu bisadi bi pfumu yi zinganga Nzambi, wubakhomba yi mutu wowo Piela kazenga dikutu, wukamba Piela :

—Ngeyo, ndisi kumonanga ko va kimosi ayi mutu wuna ku ndima yi minti e ?

²⁷ Piela wubuela tunuka diaka. Mu thangu yina kaka tsusu yikokula.

Pilatu wuzengila Yesu nkanu wu lufua

(Matayi 27.1-2,11-31 ; Malako 15.2-15 ; Luka 23.13-25)

²⁸ Mu nsuka, batotuka ku nzo Kayife ayi bannata Yesu ku buangu kioki bansambisilanga batu. Bobo bannata basia kota ko ku buangu beni muingi babika sumuka vayi mu diambu babaka budila Pasika.

²⁹ Pilatu wutotuka, ku baba ayi wuba yuvula :

—Mambu mbi lufundidi mutu wowo e ?

³⁰ Bamvutudila :

—Enati mutu wawu kasi ba mvangi wu mambu mambimbi ko nganu tuisi kunyekula ko kuidi ngeyo.

³¹ Buna Pilatu wuba kamba :

—Lumbonga beno veka ayi lunsambisa beno veka, boso buididi Mina mieno !

Bayuda bamvutudila :

—Beto tuisiko minsua mu vonda mutu.

³² Buawu bobo bu dedikinina mambu matuba Yesu mu diambu di monisaphila lufua kela fuila.

³³ Pilatu wukota ku buangu kioki bansambisilanga batu, wutela Yesu, wunyuvula :

—Ngeyo widi ntinu wu Bayuda e ?

³⁴ Yesu wumvutudila :

—Mambu momo wuntuba kuidi ngeyo veka mabedi voti batu bankaka bakembi mawu mu diambu diama e ?

³⁵ Pilatu wumvutudila :

—Minu ndidi Nyuda e ? Basi tsi aku ayi bapfumu zi zinganga Nzambi bawu bayekudi kuidi minu. Mbi wuvengi e ?

³⁶ Yesu wumvutudila :

—Kipfumu kiama kisi ki nza yayi ko. Enati kipfumu kiama kidi ki nzayayi, nganu bisadi biama binueni mu diambu ndibika yekulu mu mioko mi Bayuda. Vayi buabu kipfumu kiama kisi ki nza yayi ko.

³⁷ Pilatu wunyuvula :

—Buna widi ntinu e ?

Yesu wumvutudila :

—Ngeyo tubidi buawu, ti minu ndidi ntinu ! Minu ndibutuka mu diambu diadi ayi mu diambu diadi ndiyizila va nza : mu diambu di telimina kiedika kimbangi. Woso mutu widi mu kiedika buna weta wanga mbembo ama.

³⁸ Pilatu wunyuvula :

—Buna mbi biobio kiedika e ?

Bu kamana tuba bobo, wubuela totuka diaka ku nganda kuba Bayuda ayi wuba kamba :

—Kadi bila kimosi ndikadi mona mu niandi.

³⁹ Vayi kifu kieno kidi ti mfueti ku lutotudila mutu wumosi mu nloko mu thangu yi Pasika. A buevi, lutidi ndilutotudila ntinu wu Bayuda e ?

⁴⁰ Buna babo bayamikina mu mbembo yingolo :

—Nana ! Niandi ko ! Wututotudila balabasi !

Balabasi wuba dovula.

19

¹ Buna Pilatu wubonga Yesu ayi wunzubisa bikoti. ² Masodi matunga budu ki zitsende ; matula kiawu va ntu Yesu ayi mamvuika yunga kimbuaki. ³ Mayiza ku kaba ayi mankamba :

—Mboti'aku ntinu wu Bayuda !

Banzuba zimbata. ⁴ Pilatu wubuela totuka di-
aka ku nganda, wuba kamba :

—Tala ! Ndieka ku lunatina niandi ku nganda
muingi luzaba mboti ti ndikadi mona kadi bila
kimosi mu niandi.

⁵ Yesu wutotuka ku nganda, wuvuata budu ki
zitsende ayi yungakimbuaki. Pilatu wuba kamba :

—Tala, mutu beni !

⁶ Bapfumu zi zinganga Nzambi ayi minsungi
mi Nzo Nzambi bu bammona, bayamikina mu
kingolo :

—Mbandi va dikulusi ! Mbanda va dikulusi !
Vayi Pilatu wuba kamba :

—Lumbonganu beno veka ayi lumbanda va
dikulusi bila minu ndikadi mona kadi bila kimosi
mu niandi.

⁷ Bayuda bavutudila Pilatu :

—Beto Mina midi yeto ayi landakana mu matedi
mina mieto niandi kafueta kaka fua bila wuki-
biekidi Muana Nzambi.

⁸ Pilatu bu kawa mambu momo, wuluta mona
boma. ⁹ Wubuela kota ku buangu kioki bansam-
bisilanga batu.

—Kuevi wuba e ?

Vayi yesu kasia vutula kadi diambu dimosi ko.

¹⁰ Pilatu wunkamba :

—Ngeyo mengi kundiolukisa e ? Kuisi zaba ko ti
minu mbeki minsua mu kuyekula voti ku bandisa
va dikulusi e ?

¹¹ Yesu wumvutudila :

—Kulendi baka lulendo ko mu minu enati
Nzambi widi ku Yilu kasi kuvana luawu ko. Diawu
mutu wowo wutsumbisidi kuidi ngeyo vodidi ma-
sumu ma ngolo.

¹² Tona mu thangu yina, Pilatu wutomba nzila yikafueti kunyekudila vayi Bayuda baluta yamikina :

—Enati yekudi mutu wawu, buna wisi nkundi wu Sezali ko bila woso mutu wukibiekidi ntinu buna mbeni yi Sezali.

¹³ Bu kawa mambu momo, Pilatu wubuela nata Yesu ku nganda ; wuyenda vuanda ku tilibinadu, va buangu baba tedilanga “Nganda matadi makitoko.” Mu ki Ebelewo “Ngabata”. ¹⁴ Mambu momo mavangama mu lumbu kituamina nyengo wu Pasika, nduka-nduka va thangu midu.

Buna Pilatu wukamba bayuda :

—Tala ntinu'eno niandi niawu !

¹⁵ Vayi bayamikina :

—Kafua ! Kafua ! Mbandi va dikulusi !

Pilatu wuba yuvula :

—Buevi, ndibandisa ntinu'eno va dikulusi e ?

Bapfumu zi zinganga Nzambi zimvutudila :

—Beto tuisi ntinu wunkaka ko, ntinu'eto Sezali kaka !

¹⁶ Pilatu wuba yekudila Yesu muingi bambanda va dikulusi.

Lufua lu Yesu

(Matayi 27.32-56 ; Malako 15.21-41 ; Luka 23.26-49)

Buna babonga yesu ayi bannata. ¹⁷ Wutotuka ayi wunata dikulusi diandi, wuyenda ku buangu kibabantedilanga : “Mvesi wu ntu” bu dinsundula mu ki Ebelewo : “Ngolongota”.

¹⁸ Kuna bambandila va dikulusi va kimosi ayi batu buadi bankaka : wumosi ku lumoso, wumosi ku lubakala ; Yesu va khatitsika.

19 Pilatu wuvanga tini ki dibaya, wutula kiawu vana dikulusi ; munamusonama : “Yesu muisi Nazaleti, ntinu wu Bayuda.” 20 Bayuda bawombo batanga tini ki dibaya beni bila buangu kioki bawombo bandila Yesu va dikulusi kiba kifikama ayi divula. Tini ki dibayabeni kisonimina mu Kiebelewo, mu Kingleki, mu Kilatini.

21 Buna bapfumu zi zinganga Nzambi zi Bayuda zikamba Pilatu :

—Kadi sonika ti “Ntinu wu Bayuda” vayi sonika ti “Mutu wawu wutuba ti : minu ndidi ntinu wu Bayuda”.

22 Vayi Pilatu wuvutula :

—Mambu momo tsonikini, mafueni !

23 Masodi bu mamana banda Yesu va dikulusi, mabonga minledi miandi, bavasa miawu mu bikuku biya ; kadika disodi ayi kuku kiandi. Babonga diaka yunga kiandi ; muaki yunga beni kiba ki nledi wumosi kaka tona ku yilu nate ku wanda, kikambu tungu.

24 Diawu masodi makambasana mawu na mawu :

—Tubikeno kukikanzuna vayi tukitela wadi* muingi tutala nani wumbuilu wadi beni. Mambu momo mavangama mu diambu di dedikisa masonuku mantuba ti :

Bakabasana minledi miama ayi batela yunga kiama wadi.

Masodi mavanga mambu momo.

25 Ngudi yi Yesu, nkomba ngudi yi Yesu, Maliya : nketo wu Klopasi ayi Maliya muisi Mangadala batelama va ndambu vaba dikulusi di Yesu.

* 19:24 19.24 tukitela wadi : voti tukitela tsombo.

²⁶ Yesu bu kamona ngudi andi ayi nlonguki wowo kaluta zola wutelama vana ; buna wukamba ngudi andi :

—Nketo, tala muan'aku !

²⁷ Bosi wukamba nlonguki :

—Tala ngudi aku !

Tona mu ntangu beni nlonguki wowo wulunda ngudi yi Yesu ku nzo'andi.

²⁸ Yesu bu kazaba ti mambu moso madukidi, wutuba mu diambu masonoko madedakana :

—Ndieka mona phuila.

²⁹ Mvungu wumosi wuba vana, wuba wuwala vinu ki ngami. Babuika eponzi mu vinu beni ; basomika eponzi beni va tsongi nti wu isopi ; bavumuna nti beni nate va mutu wu Yesu muingi kanua.

³⁰ Yesu bu kabimba vinu beni ki ngami, wutuba :

—Mamoso madukidi. Buna wudokika ntu'andi, wutabuka vumunu.

³¹ Sumbu kiba lumbu ki khubumunu, bila lumbu kina kiba lumbu kinneni ki saba, diawu Bayuda balombila Pilatu ti babakelula malu ayi baba botula va dikulusi mu diambu di zinitu zi-awu zibika vuanda va dikulusi mu lumbu ki saba.

³² Masodi mayiza ayi makelula malu ma mutu wutheti ayi ma mutu wowo wunkaka wu babanda yandi va dikulusi. ³³ Bu batula vaba Yesu, bamona ti Yesu wukifuididingai, basia kelula malu mandi ko.

³⁴ Vayi disodi dintobula dionga mu luvati ; vana vawu menga ayi nlangu bitotukidi. ³⁵ Mutu wowo wummona wutelama kimbangi ayi kimbangi kiandi kidi kikiedika ayi niandi zebi ti weti tuba kiedika muingi beno mamveno luwilukila.

³⁶ Bila mambu momo mavangama mu diambu

di masonoko masunduka : kadi mvesi andi wumosi wusia kelulu ko. ³⁷ Buela diaka, masonuku mankaka meti kamba : thalu'awu yela ba kuidi mutu wowo batobula.

Bazika Yesu

(Matayi 27.57-61 ; Malako 15.42-47 ; Luka 23.50-56)

³⁸ Momo bu mavioka, Zefu muisi Alimate, wuba nlonguki wu Yesu mu kinsueki bila wuba ntinanga Bayuda, wuyenda lomba minsua kuidi Pilatu muingi kabotula nitu yi Yesu va dikulusi. Pilatu wumvana minsua. Wuyenda bonga nitu Yesu. ³⁹ Nikodemi, mutu wowo va thonono wuyenda bata Yesu mu builu, mamvandi wuyiza, wunata bungu kimalasi matsudi ma mile masobakana ayialowesi. Malasi beni maba ndukanduka makumatatu makilo. ⁴⁰ Babonga nitu yi Yesu, bazinga yawu malasola ma lino momo badukudila malasi boso buididi kifu ki Bayuda mu zika mvumbi. ⁴¹ Va buangu kioki babandila Yesu va dikulusi vaba ndima yi minti. Muna ndima beni muba ziami kimona disokolo mu ditadi, muzikulu mutu ko. ⁴² Batula muawu Yesu bila ziami beni kiba kifikama mu diambu di khubumunu yi Bayuda.

20

Yesu wufuluka

(Matayi 28.2 ; Malako 16.1-4 ; Luka 24.1-2,9-12)

¹ Mu lumbu kitheti kisabala, buna kudi tombi, Maliya muisi Mangadala wuyenda ku ziami ; wumona ditadi dibotulu va muelo ziami.

² Wuzawula ayi wuyiza kuidi Simoni Piela ayi nlonguki wowo Yesu kaluta zola, wuba kamba :

—Babotudi nitu yi Pfumu mu ziami ; tukadi zaba kuevi batudidi yawu !

³ Piela ayi nlonguki wowo batotuka ; bayenda ku ziami. ⁴ Bawu buadu bazawula va kimosi, vayi nlonguki wowo wunkaka wulutila Piela mu thinu ayi wuba wutheti mu tula ku ziami. ⁵ Bu kayinama, wumona kaka minledi mizikulu Yesu va tsi vayi kasia kota ko. ⁶ Simoni Piela, mutu wuba kunlandakana ku manima, wutula, wukotamu ziami ayi wumona minledi va tsi ⁷ ayi nledi wowo bazinga ntu wu Yesu. Nledi beni wusia ba va kimosi ko ayi minledi miomi mizikulu Yesu vayi wawu va buangu kinkaka wuba.

⁸ Bosi nlonguki wunkaka wowo wuba wutheti mu tula ku ziamimamvandi wukota. Wumona ayi wuwilukila. ⁹ Bila buna basudikidi ko ti Yesuka-fueti fuluka mu bafua.

¹⁰ Bosi minlonguki mivutuka kuawu.

Yesu wumonikina Maliya muisi Mangadala

¹¹ Vayi Maliya wutelama ku nganda, va ndambu ziami, wudila ngolo. Bu kaba dila, wuyinama mu ziami, ¹² wumona zimbasi zizole zivuata minledi miphembi zivuanda va buangu kioki batula nitu yi Yesu : wumosi wuvuandila ku ndambu kubela ntu, wumosi ku ndambu yibela malu.

¹³ Zinyuvula :

—A nketo, bila mbi wulembo didila e ?

Maliya wuba vutudila :

—Mu diambu bayibidi nitu yi Pfumu ama, ndikadi zaba kuevi batudidi yawu !

¹⁴ Bu katuba bobo, wubaluka ; wumona yesu buna katelimini. Vayi kasia zaba ko ti niandi.

¹⁵ Yesu wunyuvula :

—A nketo, bila mbi wulembo didila e ? Nani wuntomba e ?

Maliya kabanzila ti mutu beni wuba kisadi mu ndima yi minti. Buna wunkamba :

—A tata, enati ngeyo wumbongidi, buna wukhamba kuevi wuntudidi muingi ndienda mbongi.

¹⁶ Yesu wuntela mbila :

—A Maliya !

Wabaluka ku kaba, wutambudila mu kiebelewo :

—Labuni ; bu dinsundula : “nlongi”.

¹⁷ Yesu wunkamba :

—Kadi kutsimba, bila ndiyedi ko kuidi Dise diama. Vayi yenda bati bakhomba ziama ayi wuba kamba ti ndieka kuenda kuidi Dise diama ayi Dise dieno ; kuidi Nzambi ama ayi Nzambi eno.

¹⁸ Maliya muisi Mangadala wuyenda bata minlonguki ; wuba kamba ti :

—Mbueni Pfumu ayi mawu mama mambu kakhembi.

*Yesu wumonikina minlonguki miandi
(Malako 16.14 ; Luka 24.36-43)*

¹⁹ Mu masika ma lumbu beni, lumbu kitheti ki sabala ; mielo mi nzoyoyi yiba minlonguki miba mizibama mu diambu di boma bamona bayuda. Bazimbukila Yesu wuyiza ayi wutelama va khatit-sik'awu. Wuba kamba :

—Ndambama yibanga yeno.

²⁰ Bu katuba bobo ; wuba monisa mioko miandi ayi luvati luandi. Minlonguki mimona khini bu mimona Pfumu.

²¹ Yesu wubuela kuba kamba diaka :

—Ndembama yibanga yeno ! Banga buthumina, Tata minu mamvama buawu ndikulutumina !

²² Bu katuba bobo ; wuba vemunina phemo ayi wuba kamba :

—Tambulanu Pheve Yinlongo ! ²³ Woso luela lemvukila masumu, mela lemvokolo Vayi woso luela manga lemvukila, buna masumu mandi bal-
endi lemvokolo ko.

Yesu wumonikina Toma

²⁴ Toma, wumosi mu kumi bamvuala buadi, mutu babantedilanga “kitsimba”*, kasia ba yawu ko mu thangu Yesu kayiza.

²⁵ Minlonguki minkaka minkamba :

—Toma, beto tumueningi Pfumu !

Vayi wuba vutudila :

—Enati ndikadi mona biviasi bi zitsoso mu mioko miandi ayi enati ndikadi tula nlembo mu biviasi bi zitsoso ayi ti ndikadi tula koko kuama va luvati luandi buna ndilendi wilukila ko.

²⁶ Nana di bilumbu bu bivioaka, minlonguki mibuela ba diaka muna nzo. Toma mamvandi wuba yawu. Yesu wuyiza, vayi mielo miba miz-
ibama. Yesu wutelama va khatitsik'awu, wuba kamba :

—Ndembama yibanga yeno !

²⁷ Bosi wukamba Toma :

* **20:24** 20.24 kitsimba : voti Didimo.

—A Toma, tula nlembo aku vava, tala mioko miama ; tuala koko kuaku ayi tula kuawu mu luvati luama. Kadi memata vayi wilukila !

²⁸ Toma wumvutudila :

—Pfumu'ama ayi Nzambi'ama !

²⁹ Yesu wunkamba :

—Buabu wilukidi bila wumbueni. Khini yi-wombo kuidi bakambulu mona, vayi bawilukidi !

³⁰ Yesu wubuela vanga diaka bikumu biwombo, binkaka va meso ma minlonguki miandi, bikambu sonama mu buku yayi. ³¹ Vayi mambu mama masonama muingi luwilukila ti Yesu niandi Klisto, Muana wu Nzambi, muingi lubaka luzingu mu dizina diandi beno bu luwilukidi.

21

Yesu wumonikina minlonguki miandi

¹ Momo bu mavioka, Yesu wubuela monikina diaka minlonguki miandi va ndambu disimu di mbu wu Tibeliadi. Tala phila kamonikina :

² Simoni Piela, Toma baba ntedilanga kitsimba, Natanayeli muisi Kana mu tsi yi Ngalili, bana ba Zebede ayi minlonguki miodi minkaka baba va kimosi.

³ Simoni Piela wuba kamba :

—Ndiedi kuama ku loba.

Bawu bamvutudila :

—Beto mamveto tunkuenda yaku !

Bayenda, bakuma mu nlungu. Vayi builu buna basia baka kadi kima ko.

⁴ Buisi bu bukia Yesu wutelama va disimu. Muaki minlonguki misia bakula ko ti niandi Yesu.

⁵ Buna yesu wuba yuvula :

A bana, lubeki ndambu zimbizi e ?

Bamvutudila :

—Nana tata, kadi kiasa !

⁶ Buna wuba kamba :

—Lozanu dikondi ku ndambu lubakala lu nlungu, buna ma lubaka !

Baloza dikondi, basia nunga ko mu vumuna dikondi mu diambu di zimbizi ziwokila ngolo.

⁷ Bosi nlonguki wowo Yesu kaluta zola, wukamba Piela ti :

—Niowo Pfumu !

Piela bu kawa ti Pfumu, wuvuata kikhutu kiandi, bila pheni kaba ; bosu wukiloza mu mbu.

⁸ Minlonguki minkaka miyiza ku nlungu bila misia thama ayi disimu ko ; nduka-nduka khama yimosi yi zimetele ; mituta dikondi diba zimbizi.

⁹ Bu batula va disimu, bamona mbizi va yilu makala ma mbazu ayi dipha va ndambu.

¹⁰ Yesu wuba kamba :

—Tualanu ndambu zimbizi mu ziozi lubeki !

¹¹ Simoni Piela wukuma mu nlungu, wututa dikondi ku disimu. Khama yimosi ayi makumatanu zimbizi zitatu zinnene ziwesa dikondi. Ka diambu ko zimbizi ziba ziwombo vayi dikondi disia kakuka ko.

¹² Yesu wuba kamba :

—Yizanu, ludia.

Muaki kadi nlonguki wumosi kasia kunyuvula ko ti : “widi nani e ?” Bila mizaba kuawu ti niowo Pfumu. ¹³ Niandi veka yesu wufikama wubonga dipha, wuba kabudila, buawu bobo kavanga mu mbizi.

¹⁴ Yiza khumbu yintatu Yesu kamonikini minlonguki miandi tona lumbu kikafuluka mu bafua.

Yesu wusolula ayi Piela

15 Bu bamanisa dia, Yesu wuyuvula Simoni Piela :

—Simoni, muana Zonasi, wunzodidi viokila bumvangila baba e ?

Piela wumvutudila :

—Nyinga Pfumu, zebi kuaku ti ndieta kuzola !

Yesu wunkamba :

—Buna dikilanga bana bama ba mamemi.

16 Mu khumbu yimmuadi, wunyuvula diaka :

—Simoni, muana Zonasi, wunzodidi e ?

Piela wumvutudila :

—Nyinga Pfumu, zebi kuaku ti ndieta kuzola.

Yesu wunkamba :

—Buna sunganga mamemi mama !

17 Yesu wubuela kunyuvula diaka mu khumbu yintantu :

—Simoni, muana Zonasi, wunzodidi e ?

Piela wumona kiadi bu kabuela kunyuvula ki-uvu mu khumbu yintatu ti : “Wunzodidi e ?” Buna wumvutudila :

—Pfumu, ngeyo zebi mambu moso ; ngeyo zebi ti ndieta kuzola.

Yesu wunkamba :

—Buna sunganga mamemi mama. ¹⁸Bukiedika, bukiedika ndikukamba, bu wuba ditoko, wuba nkanganga nsinga mu luketo luaku ngeyo veka ayi wuba nkuendanga koso ku wuzola kuenda. Vayi bu wela nuna, wela nonuna mioko ayi mutu wunkaka wela kukanga nsinga mu luketo ayi wela kunnata ku mengi kuaku kuenda.

19 Wutuba mambu momo mu monisa phila yi lufua lu kela fuila, lolo kela kembisila Nzambi. Bu katuba bobo, wunkamba :

—Wundandakana.

²⁰ Piela bu katala ku manima, wumona nlonguki wowo Yesu kaluta zola, wuba landakana. Niandi wuyekama va thulu yi Yesu ayi wunyuvula mu thangu baba ndia : “Pfumu, nani wela kuvakula e ?”

²¹ Piela bu kammona, wuyuvula Yesu :

—Pfumu, buevi benzi mu diambu diandi e ? Mambu mbi mela kumbuila e ?

²² Yesu wumvutudila :

—Enati thidi kazinga nate ndiela vutuka, buna ngeyo matedi e ? Vayi ngeyo ndandakana !

²³ Tsangu yimuangana muidi bakhomba ti nlonguki beni kalendi fua ko. Muaki yesu kasia kamba ko ti kela fua ko vayi wukamba kaka : “Enati thidi kazinga nate ndiela vutuka buna ngeyo matedi e ?”

²⁴ Nlonguki beni niandi wulembu telimina mambu mama kimbangi ayi niandiwusonika mawu. Tuzebi kueto ti kiambangi kiandi kidi kikedika.

²⁵ Muaki mawombo mankaka mavanga yesu. Enati mana kumasonika dimosi-dimosi, nganu buangu kilendi bakama ko va ntoto wumvimba kilendalundulu zibuku zioso zifueti sonoko.

Biblica® Open Nkanda wu Moyo, Nguizani Yimona ayi Minkunga 2002
The New Testament and Psalms in the Yombe language
of the Democratic Republic of the Congo: Biblica®
Open Nkanda wu Moyo, Nguizani Yimona ayi
Minkunga 2002

copyright © 2002 Biblica, Inc.

Language: Kiyombi

Contributor: Biblica, Inc.

Biblica® Open Nkanda wu Moyo™, Nguizani Yimona ayi Minkunga

Copyright © 2002 mu dizina di Biblica, Inc.

Biblica® Open Kiyombe Contemporary New Testament and Psalms™

Copyright © 2002 by Biblica, Inc.

“Biblica” diawu dizina leta di Amerika kazebi mu matedi nzo kisala Biblica, Inc. Dizina beni difuetai sadulu ku tsi minsua.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Creative Commons License

Buku yayi yikubuku mu minsua mi Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 (CCBY-SA mu bukufi) mu nza yi mvimba. Woso mutu tidi mona minsua beni, buna kakota mu nzila nsinga <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> voti kafidisa nkanda kudi Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® Kidi dimbu ki kisalu ki Biblica, Inc. Woso mutu tidi sadila kiawu buna kafuetai sonika nkanda kudi Biblica, Inc mu diambu di baka nsua. Mu minsua mi CC BY-SA, busi fuana ko bangula, buela voti botula kima mu buku yayi, yayi wulenda kuaku sonikisa, wokisa ayi tembukisa buku beni mu monisa dimbu ki Biblica®. Enati bangudi voti buedidi kima, buna ufuetai botula dimbu ki Biblica® mu buku yoyi mesonika, ayi ufuetai monisa zimbangudulu ziaku ayi monisa kisalu kiaku mu phila yayi : “Buku yayi yituka mu buku yi Biblica, Inc. yoyi woso kuandi mutu kalenda tala voti baka mu kambu sumba mu nzila nsinga www.biblica.com ayi kota mu open.bible.”

Bufuetai mu monisa kimbangi ki mi nsua voti copyright va buangu kioki kikubuku mu buku mu phila yayi:

Biblica® Open Nkanda wu Moyo™, Nguizani Yimona ayi Minkunga

Copyright © 2002 mu dizina di Biblica, Inc.

Biblica® Open Kiyombe Contemporary New Testament and Psalms™

Copyright © 2002 by Biblica, Inc.

“Biblica” diawu dizina leta di Amerika kazebi mu matedi nzo kisala Biblica, Inc. Dizina beni difueti sadulu ku tsi minsua.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

Ufueti kubika buku aku mu minsua mi CC BY-SA.

Enati tidi lubula Biblica, Inc. mu ma tedi mbangudulu aku yi buku yayi, buna fueti solula yetu mu nzila nsinga <https://open.bible/contact-us>.

This work is made available under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License (CC BY-SA). To view a copy of this license, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

Biblica® is a trademark registered by Biblica, Inc., and use of the Biblica® trademark requires the written permission of Biblica, Inc. Under the terms of the CC BY-SA license, you may copy and redistribute this unmodified work as long as you keep the Biblica® trademark intact. If you modify a copy or translate this work, thereby creating a derivative work, you must remove the Biblica® trademark. On the derivative work, you must indicate what changes you have made and attribute the work as follows: “The original work by Biblica, Inc. is available for free at www.biblica.com and open.bible.”

Notice of copyright must appear on the title or copyright page of the work as follows:

Biblica® Open Nkanda wu Moyo, Nguizani Yimona ayi Minkunga™

Copyright © 2002 mu dizina di Biblica, Inc.

Biblica® Open Kiyombe Contemporary New Testament and Psalms™

Copyright © 2002 by Biblica, Inc.

“Biblica” diawu dizina leta di Amerika kazebi mu matedi nzo kisala Biblica, Inc. Dizina beni difueti sadulu ku tsi minsua.

“Biblica” is a trademark registered in the United States Patent and Trademark Office by Biblica, Inc. Used with permission.

You must also make your derivative work available under the same license (CC BY-SA).

If you would like to notify Biblica, Inc. regarding your translation of this work, please contact us at <https://open.bible/contact-us>.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this

translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2023-04-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 19 Apr 2023

b7ee878d-13e9-51c4-b63a-f1213df5ddb9